

UKINIKAS

lietuviszkas laikrasztis paskirtas reikalams ukinikų

iszeina Tilžeje sykį ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijo su prisiuntimu kopertose 6 rubl. su perneszimu per rubežių arba per rankas imant nuo perkapežių 3 rubl.; Prusuos su prisiuntimu 4 mark.; Amerikoje ir kitur 5 mark.

Apgarsinimai „UKINIKŲ“ kasztuoja už kiekvieną ketvirtai dalį eilutę smulkiu rasztu spaustą 20 pfen. arba 10 kap., priimami „Ukiniko“ isleistuvėje Tilžeje (Tilsit, Ostpreussen).

Italpa: Musu pavargeliai, Sv. — Zerkolas ir Beždžionka, Pažerių Vincas. — Paisziniai anglimis, Sienkiewicz. — Lietuvos istorija, Lietuvos vaikas. — Kaip galima sunaudoti smiltynus, J. St. A. Ugys. — Apie valscezonų banką, D. K. — Žinios isz Lietuvos. — A. a. Vyskupas Juozas Oliaka, Vyras. — Žinios isz svetimų szalių. — Naudingi pamokinimai. — Politika. — Turgavietės. — Gromatnyczia. — Apgarsinimai.

„Ukinikas“ nuo ateinanczių Naujų metų iszeis kas mėnesį pavidale kniguczių in 8° 32 p. Pakraipa laikraszczio pasilieka ta pati — tiktai, geisdami didesnio iszsiplatinojimo jo tarp žmonių, prekę del visų iszsisirasztitojų numažiname. „Ukinikas“ ant ateinanczių 1891 m. kasztuos: Maskolijoje su prisiuntimu kopertose 5 rb.; su perneszimu per rubežių 2 rb.; prusuose su prisiuntimu 3 mk.; Amerikoje ir kitur 4 mk.

Antraszas rēdystes: **Szernas, Tilsit (Ostpreussen) Hohe Strasse 93.**

Taipogi nuo ateinanczių metų, del kontrolės agentų, įvedame apgarsimą užmokejusių už laikraszczius — delto - gi meldžeme visų musu abonentų, priduoti vardus, po kokiais norētu idant laikrasztiję butu apgarsinti.

Musu pavargeliai.

Kiek pas mūs po Lietuvą pavargelių, raiszų, luosų, naszlaiczių i. k. kurie prispirti yra su didžiausiu vargu savo gyvybia vilkt?! Kiek pavargelių, apie kuriuos nėra kam rūpintis, kurie poteriaudami duonos kasnėlį užsipelno?! Kiek naszlaiczių, kurie stumdosi tarpo svetimų, grauž duonos plutele, aszarose mirkita, ne girdi nė doro žodžio, nė mato gero paveikslo, nė gaun tikros rodos savo dalykuose; aug it miszko medelei, linkst į visas puses, ant galo ir papuola į

vagių, paleistuvius, žmogžudžius! Ir kaip tai szirdžiai skaudu, ir graudu, tik truputį apie tatau pamislijus. O kas su seneliais? Matai, žmogus visą savo amžėlį dirbo, krioķė, prakaitavo Atėjo senatvė, nēr kur jam prisiglaust, kur pasilset, netur duonos kasnėlio, kurį be szirdies skausmo praryt galētu. O regemai niekam tai isz mūsų nė į galvą nein, rodos taip ir tur but. Bet truputį pamislyję rasime, kad kiekvienas tur apie tai rūpintis. Padekim, mes sziantdien visko turime, ko tik szirdis geidž, mes pavalgę, apsidengę, ir dar keli skatikai kieszenyj. Bet kas rytoj bus, tai nė viens nežinome. Gal gyvenimai su visu lobiu ir turtu mums sudėgti, blogi žmonės gal ką padaryt, isz savųjų gal pasimirt koks darbinjks, patis galime susirgt, pasidaryt raiszais — kur czia iszroknot tai, kas galētu su kiekvienu atsitikti, kas gal žinoti, ar mums senatvėj taip pat ne priseis poterius kalbēt ir iszmaldaus maisto? Ar ne priseis mums kada kur priglaudos jieszkoti, kas-gi tai gal žinot? Vis tai, ir daug daugiau gal atsitikti su kiekvienu. Taip-gi negal žinot, kaip mūsų vaikai ir vaikų vaikai gyvens, ar ne priseis jiems augti naszlaicziais ir vargą vargti? Va, kodel kožnas turi pasirūpinti apie pavargelius, persenelius, raiszus, luoszus, naszlaiczius, ir kitus nelaimingus. Reik pasistengti taip padaryt, kad visi but suszelpiti ir palaimiti. Vokiszki kolonistai-atėjunai Gudijoj jau seniai apie

tai pasirupino, kaip tuos vargus palengvīt. Pas juos visur yra tam tikri namai įtaisyti, į kurios ir prijem persenelius, raiszus, luoszus, naszlaiczius ir kitokius pavargelius. Pinīgus del to darbo reikalingus jie renka nuo žmogaus po kapeiką (2 pf.). Ant to reikalo ein taipogi ir visi pinigai, kuriuos suima už sztriupas nuo valsezionių. Pas mūs taip niekur ne rasi. Žinomi yra kaimai, kuriuose ukinjikai surinktą sztriupą visą pragerē karczemoj Jaigu kas ne pribun ant pragērīmo, tai nuo to ima 2 auksinų sztriupos. Sykį net pakauszius viens kitiems prasidauzē, kaip atējo sztruopuoti nē kart nepribuvusiųjų į karczemą. Ir labai szirdžiai skaudu, matant, kad jau visur tame dalyke toli nuženge, o mes, kaip ir visur, ir czia vis užpakalyje liekam. Kartais viresnybe prispirē nors truputį apie savo vargus patiems pasirupiti bet mūsų ponai — starszinai, vaitai, rasztinjkai — mok surinktus pinigų labai dailiai sav į kiszenį sugliamžti. Negalima sakyti, kad tie ponai visi tokie, bet kad isz szimto keli dori žmones atsiranda, tai visus gerais skaityt negalima. Jie sav pinigų žmonių sudėtus pagniauz ir juokes, o mums ir prisein tik dejuot, kad viresnybē szjmet daug pinigų iszrinkus. Vienok pastatit namus, į kuriuos galētumete priimti visokius pavargelius, tai darbas visai menkas ir pigus. Yra prie bažnyčių szpitolės. Galima but ar jas paczias, ar prie jų padaryt tokius pavargelių namus. Maskolijoj prie cerkvių yra daugybē vietų taipjau įtaisyta. Tokius pavargelių namus jog galime ir mes patis isz savo medegos pastatit. Kur savo medegos nēra, tai ten, žinoma, iszeis truputį brangiau. Bet negalims daigtas, kad ant tokio dalyko kas pasigailētu ar pinigų, ar darbo? Medegą gal surinkt kuonogeriansiai susitarus, kiek kožnas ukinjks turi pristatyt sienojų, lentų, akmenų i. t. t. Turtingesniejie gal paaukuot ir tuos daigtus, ir dar didumą pinigų sudēt. Ko truktu, tai sunesztu kiti visi, kiek bespėdami. Taip užtektu ir pinigų ir medegos. Neblogai but ir taip padarius: vieną metą susitarę pasetumem po kiek nors javų. Tuos javus nuēmę ir pardavę galētumem pinigų apverst ant statimō namų del pavargelių. Kuom maityt gyventojus tų namų, taip-pat galētumem kasmet sudestinet. Tai daugiau naudos but, ne kad dabar, kur nežinom, kam alužną (už maldą) duodam. Tankiai gaun tokie, kuriems tatai visai ne reikalinga, o vargszai tikri kencz bada. Pas mūs maž-daug ir atsitinka taip, kiek asz žinau. Tie palaidunai ubagai, kaip visi gerai žino, begedžiai, lenda, praszo; žmogus kartais ir pamislyji, kad jie isztikro reikalauja paszelpos. O tie vargszai tikriejie, kurie taip ne daro, pasilieki be duonos ir apdaro Prie „pavargelių namų“ — taip vadisime — gal atmieruot žemės szmotelį, kad ant jos tų namų

gyventojai galētu augit bulves, kopustus, agurkus, ir kitas daržoves. Darbas toks ne sunkus, o turint vaisių paczių augitų, bus pigiau ir užlaikyt tuos namus. Į namus print tik tuos isz savo valseziaus, kuriems jau amžinai nēra kur dėtis. Kad koks senis, ar raiszas tur gyvenimelį, bet netur ką valgit, tai lai gyven savo namuose, o maistą jam paskirt isz surinktos alužnos. Darbą tą galētu vest kokie 6 iszrinkti virai, arba nors viens. Tiktai reikalinga, kad butu žmonės isztikēmi, gerai pažįstami, ant rankų kurių galima butu sudēt pinigų ir kitus daigtus. Tokiais, man rodos, galētu but vietiniai kunjikai. Kas isz to, kad sudėjus paskui viską szuniui ant uodegos gal nueiti, kaip atsitiko pernai su pinigais sudėtis ant vienos mokslinyezios Suvalkų rėdyboj, Starapoles pavietej. Aukas del tų namų reik printi visokias, kokias tik geradėjai suteikē: pinigų, drabužius, valgius, medegą del statimo ir kurenimo. Iszrinktiejie vyrai turētu stengtis kuonodaugiau siai aukų surinkti, praszinėdami nuo ko tik galima ir kada tik galima. Pas kiekvieną vis jau szis tas rasis atliekams, ko negaila bus atiduot, o del pavargelių, tai vis didi dovana — nes jiems visko truksta.

Tokiu budu vien tik tesumažisime skaitlių pavargelių, ir alužną galēsime teisingiau padalit tarpo jų. O mūsų dabartinis suszelpimas pavargelių, tai kaip ir ne suszelpimas, nes kaip jau girdėjom, tą paszelpą gauna tankiausiai tokie, kuriems ji visai ne reikalinga. Mes sakom: „ant žmogaus ne reik žiurēt, kuris praszo, bet praszant reik duot, ar jis doras, ar nē doras; alužna pati atsimels, kad žmogus ją priēmęs pats to nedarįs.“ Kas taip mislyje, tai labai klista. Nepamislyjem, kad mes tuom ne gerą, bet blogą darom. Ar-gi tai geras darbas, kad mes tam duodam ir perduodam, kuriam visai nereikia, o tam, kuris isztikro reikalauja, tam, sakau, neduodam nieko, jį dvasinam, szaldom, ir tuom tankiai tiesiai užmuszam?! Ar žmogūdiste tai geras darbas? Pamislykim!

Užvislabiau reikētu pasirupiti apie naszlaiczius ir naszlaites. Gerai butu, jai galētume juos visus sutalpiti į pavargelių namus atskirus no senių, raiszų, po užžiurą gero žmogaus isz tų paczių senių. O dar geriau butu, kad atsirastu mielaszirdingi žmones, kurie naszlaiczius ir naszlaitis, pas savę priēmę, augitų kaip tikrus savo vaikus. Reik pasirupiti, kad naszlaicziai ką nors pramoktu, kad paaugę galētu kiekviens savo amatu maitītis. Gerai, kad tarp senių randas kokie amatinjkai, tai jie gal iszmokīt ir jaunuosius. Valsezius didį gerą padarytu, kad tuos naszlaiczius kartu su amatais ir raszto pramokitų. Isz to butu ir nauda visiems.

Zerkolas ir Beždžionka.

(pagal Krilov'ą).

Savę Beždžionkaitę Zerkole pamatę,
Stukt Meszką alkune ir atsižvelgt liepia:
— Žiūrėk, tai da snukis! net manę pakratė!
— Tai ve susiraukia, tai vėl išsisiepieia . . .
— Bjaurus jau be galo! Jaigu tiktai asz
— Į jį paneszcėčiau — pas'karcziau dievaž!
— O, kuma, žinai ką? tarp mano sesukių
— Atrastume daugel tokių baisių snukių! —
Meszka Beždžionkėlę tuoj' koliaut pradėjo:
„Geriaus butu, kuma, atsiminti sizą:
„Pasizvelgk ant savęs — liausi daryt kitą!“
Bet tie Meszkos žodžiai nuėjo ant vėjo.

Artymo akyje kiekviens mato spalį,
O savoje sparo užtemyt negali.

Pažeriu Vincas.

Paisiniai anglimis.

Lenkiskai paraszė H. Sienkiewicz į lietuviską iszvertė J—tis.
(Tasa.)

Ropienė pasikloniojo ir pradėjo jam pasakoti visą reikalą, ir verktie priegtam, ir bučiuotie jam rankas, ir pagaliosp, keldama ant jo palingnai savo juodas akis, tarė:

— O! rodos atėjau pas jus klausties, kunigėli, rodos!

— Ir neapsirikote — atsakė kunigas Czižikas maloniai. — Bet asz turiu tik vieną rodą: afieravokite Dievui ant garbės visus savo prilietimus. Dievas bandavoja isztikimus savus; bandavoja juos nevat ir smarkiai, kaip Jobą, kuriam jo paties szunes laižė sopamas ronas, arba kaip Azariją, kurį apjakino. Bet Dievas žino, ką daro, ir isztikiniems saviems moka už tai atpildytie. Ne laime, kuri aplankė jusų patį, skaitykit per koronę Dievo už sunkią jo nuodėmę girtavymo. Dėkavokit Dievui, kad Jis, korodams jį sziamę pasaulyje, rasi, dovanos jo nusidėjimus, jam mirus.

Ropienė paveizdėjo ant kunigo savo juodoms akims, pasikloniojo ir palengva atsitolino, nepasakius nė žodžio. Bet visą kelią jautė, jog ją lyg dusina kas gerklėje.

Norėjo verkt ir negalėjo.

VII.

Imogena.

Apie penktą adyną popiet ant vyriausio kelio tarpu triobų isztolo blizgėjo mėlynas parasolius, geltona sziaudinė skrybėlaitė su mėlynais kaspinais ir balti rubai taipogi mėlynai papuositi: tai pana Jadvyga, pavalgiusi pietų,ėjo prasivaikszeiot, o greta jos pusbrolis ponas Viktoras.

Pana Jadvyga, nēr ką meluot, buvo tai daili pana: plaukus turėjo juodus, akis mėlynas, veidą, kaip pieną, o priegtam apsirėdymas dyvnai iszpodotas, valybas ir dabisznas, taip kad spinduliai pylėsi nuo jo, pridavė da jai gražumos. Jos mandagus mergiszkas liemu apžėtas buvo szvankiai ir tartum plaukė ore. Viena ranka pana Jadvyga laikė parasolių, kita — sąjoną, isz po kurio matyt buvo rintuotas krasztas balto apatnįko ir mandagios mažos kojukės įautos puikiose kurpėse.

Ponas Viktoras, kurisėjo greta, nor ir turėjo didelį, garbiniuotą, szviesų kudaszų ir norint vos pradėjusi buvo kalties barzda, isrodė taipogi, kaip maliavonė.

Nuo tos poros plaveno sveikata, jaunystė, linksmumas, laima, o priegtam abiejuose buvo matyt tas augsttesnis szventdienis gyvenimas; gyvenimas sparnuoto lakiojimo ne tik po matomą pasaulę, bet ir po pasaulę mislies, platesnių pageidų, kaip ir placzių idejų, o kaip kada ir po auksinius ir skaiszius svajojimų takus.

Tarp tų lusznių, greta kaimo vaikų, muzikų ir visos prascziokų apystovos, iszrodė juodu esybėmis isz kito pasaulio atvykusiomis. Net linksma buvo pamislytie, jogiai nebuvo nėjokio abelno prilygimo tarpu szitos puikios, iszbuojusios ir poetiszkos poros ir tarpu užtautausio, pilkos paprastinės įbangėjusio ir pusiau-gyvilizsko gyvenimo kaime. Nebuvo nėjokio prilygimo, bent dvasiszkos. Ejo sztai abudu greta ir kalbėjosi apie poeziją, literatūrą, kaip paprastai sznekasi dvarinikas jaunikaitis ir dvarinikė pana. O tie sermėginikai ir sermėginikės, ta muzikija ir nesupratusi butu nevat jų žodžių ir kalbos. Net linksma pamislytie! pripažikit man tai, jusų mylistos!

Kalboje szitos mandrios poros nieko nebuvo, ko nebutum girdėjęs szimtą sykių. Nuo knygos ant knygos juodu lakiojo, kaip leilas nuo žiedo ant žiedo. Bet ne tada tokia kalba iszrodo nevykusia ir aplamia, kada kalbama yra su mylimąja savo duszios, kada kalba yra tiktai metmenimis, ant kurių mylimoji duszios raszo auksines vinges savo pajautų ir mislių, ir kada atvejų atvejais praskeczia savo vidurius, kaipi užkaitusius vidurius baltos radastos. O priegtam nenoromis tokia kalba skrenda, kaip pauksztis, į augstį, į mėlyną ardę, siekia pasaulę dvasiszką ir rieta augstyn, kaip vijurkos žalgu. Ten gertuvėje gēr žmonelės ir prascziokų žodžiais sznekucziaivos apie prascziokų daigtus, o szioji pora plaukė į kitą žemę ir ant laivo, kurio, kaip sako Gunodo daina, buvo:

„Sloniaus kaulo pratiesai,

Raudonszilkė vėlava

Ir auksinis styras.“

Pridurkime priegtam, kad pana Jadvyga, del isibudijimo, zvirkavo su pusbroliu. Tokiose itarmėse tankiausiai sznekama yra apie poeziją.

— Ar skaitėte paskutinį Elijo iszdavinį? — klausė jaunikaitis.

— Ar žinote, pons Viktorė — atsakė pana Jadvyga — asz neatsigiriu juom. Kaip skaitau jį, man nuduoda, kad girdžiu kokį grajų ir nenoromis prilyginu į savę szias eileles Ujeiskio:

„Debesyje glaudau — patsai ramumėlis:

Nėgirdėt nė balso — sziuiren vos vėjelis;

O sykiu su vėju szen ir ten bastausi,

Tai skrendu į augstį, tai“

— Ak! — pertraukė netikėtai — jei tik asz buczia jį pažinojusi, isztikro buczia jame įsimilėjus. Mes tuo be abejojimo butumėme supratę viens kitą.

— Ant laimės yra jau ženotas! — atsakė sausai ponas Viktoras.

Pana Jadvyga palenkė truputį galviukę, sucziaupė pusiauszypsa lupas, taip jog pasirodė ant veidu duobutės, ir, skersai žiurėdama ant pono Viktoro, paklausė:

— Kodėl ponas sako, ant laimės?

— Ant laimės tų visų, kurie tada neturētu nėjokios pamogos ant gyvenimo.

Tai kalbėdamas, ponas Viktoras buvo labai trągiszkas.

— O! pervirsz jus man patosiate, pons Viktorė.

Ponas Viktoras ėmėsi už lyrikos.

— Jūs esate aniuolu

— Na . . . tai gerai tai kalbėkim apie ką kitą. Ir taip, jūs nemėgstate Elijo?

— Pradėjau valandą atgal jo neužviežt.

— Apmaudus iš jūsų nobradas. Na, praszau taisytie kaktą ir pasakyt man savo mylimą poetą.

— Sovinskas praurzgė suszniuęs ponas Viktoras.

— O asz jo tai tiesiog bijausi. Ironija, kraujas, gaisrai nuožmūs prarakimai!

— Toki dalykai man suvis nebaisūs.

Isztaręs tai, ponas Viktoras dėbterėjo taip narsingai prieszai savę, kad net szuo, ką iszbėgęs buvo išz vienos lusznos, pabruko vuodegą ir atszoko atgal knystelėjęs.

Tuom tarpu priėjo murinį namą, lange kurio szmėksztelėjo: ožiszka barzdelė, pariesta nosis ir szviesiai-žalias kaklaryszis, o paskui stabtelėjo juodu priesz gražų laukinio vynmedžio apklėstą namuką su langais nuo žuvynojo.

— Ar matote, koks dailus namuks: czia vienintelė Avigalviuose poetiszka vieta.

— Kas tai do namas?

— Tai buvuszis namas prieglaudos. Czia kitąsyk kaimo vaikai mokinosi skaityt, kada jų tėvai iszėję budavo į lauką. Mano tėtis tyczia jį pastatydino.

— O dabar kas yra jame?

— Dabar czia stovi bosai su degtine

Bet mislies nepabaigė, nes priėjo jau buvo didelį liugyną, kuriame voliojosi kelios kiaulės, patogiai pramjtos kiaulėmis del savo nevalumo. Idant apeit tą liugyną, gurit reikėjo pro butą Ropių:ėjo todėl linkai jo.

Pas vartus ant kelmelio sėdėjo Ropienė, pasirėmusi alkunėmis ant kelių. Veidas jos buvo iszbalęs ir tartum suakmenėjęs, akis raudonos, žiura drumsta ir įstebeilyta į tolį be mislies.

Ropienė nevat negirdėjusi buvo praeinancziųjų, bet panaitė, užtėmijusi ją, tuojaus szukterėjo:

— Labs vakars, Ropiene!

Ropienė pasikelė ir, prisiartinusi, pasikloniojo panai Jadvygai ir ponui Viktorui, prie ko tykiai pravirko:

— Kas tau kenkias, Ropiene? — paklausė pana.

— O! vuogele auksine, o auszra skaisczioji. Rasi, Dievas tavę man atsiuntė. Užtark nor tu mus!

Czia pradėjo Ropienė guldytie visą reikalą, keizdama pasakojimą ant buziavymo rankos panaitės, o tiesiau sakant, pirsztinaitės, kurią priegtam suterszė aszaromis; panaitė susiglumijo labai; matyt buvo įvaiskiai ant jos dailaus pavartaunaus veido negandą, ir ji pati nežinojo, nuo ko pradėtie, ant galo vienok pasakė, dvejodama:

— Ką tau galiu asz patart, Ropiene! Labai mažai tavęs. Isztikro ką asz tau galiu patart. Eik velyk pas tėtę rasi, tėtė Na! likk sveika.

Parodijusi taip, pana Jadvyga da augszcziaus pakelė baltą sąjoną, taip jog virszui kurpių blėksėjo mėlynai-dryža balta panczekaitė, ir durino toliaus su Viktoru.

— Telaimina jums Dievas, gražioji kvietkele! — linkėjo įpėdžiui jai Ropienė.

Pana Jadvyga vienok nuliudo, o ponui Viktorui nudavė nevat, kad jis matęs buvo aszaras ant akių; todėl, idant nuramdyt nuliudymą, užvedė jis szneką apie Krasziauską ir kitas literaturinių marių mažesnes

žuvis; ir sztai, kalbėdamu vis karszcziaus ir karszcziaus, tuo suvis užmirszo tą „nelinksimą reikalą“.

— Į dvarą? — kalbėjo pro savę tuom tarpu Ropienė. — Ak ten pirmiausiai man reikėjo nueit. O! kvaila-gi išz manęs boba!

VIII.

Imogena.

Dvare buvo prielipa vynmedžio apklėsta, nuo kurios buvo matyt kiemas ir kelias apszodjtas popeliais. Vasarą ant szios prielipos ponai gerdavo kavą popiet. Gurksojo ten taipogi jie ir dabar, o drauge kunigas dėkonas Ulenauskas, kunigas Čizikas ir arielkinis revizorius Storbiskis. Ponas Skorabiauskas, žmogus gana apkunus ir gana raudonas, su dideliais usais, krioszėjo krėsėje, rukydamas pypkį; ponia Skorabiauskiene pilstė kavą, revizorius - gi, didelis skeptikas, tycziojosi išz seno dėkono.

— Sztai papasakokit mums, geradėji, apie tą garbingą kovą — kalbėjo revizorius.

O dėkonas, pridėjęs ranką prie ausies, klausia:

— A?

— Apie kovą! — pakartojo revizorius garsiaus.

— A? apie kovą? — tarė dėkonas ir, lyg užsimislijęs, pradėjo ką ten szvagždėtie į savę ir žiurėtie augsztyt, tartum norėdamas ką atsimt; revizorius su-taisęs jau buvo rauskus ant parizenimo; visi laukė pasakojimo, norint girdėją buvo jau apie szimtą sykių, nes visada mokėdavo jie prisuoktie ant to senuką.

— Beto! — pradėjo dėkonas — asz buvau da vos vikariju, o prabaszczium buvo kunigas Gladiszius na ja, taip: kunigas Gladiszius. Tai jis, ka perstatė zokristiją Amžinatsilsj jam! Tuo po misziu sakau jam: kunige prabaszcziau? O jis klausia: ko? Man iszrodo, kad tai kasnor bus isz to, sakau. O jis taria: Ir man rodos, kad tai kasnor bus isz to. Žiurime: iszanapus maluno tai iszjoja raiteliai, tai iszeina pėksztinjkai, o tę vėlukai, o armotos. Tai asz tuojaus pamislijau savyje: o! O czia ir isz kitos pusės, avijs? misliju, o tai ne avijs, tik kavalerija. Kaip tik tuos pamato, tai tuo: stui! o tiejie taipogi: stui! O czia netikėtai isz girios kaip užpuls raiteliai, tada szitie potiesiai, tie pokairiai, szitie pokairiai, tie ant jų. Dabar mato: sunku! tai ir szie ant jų. Kaip pradės szaudyt, o užkalnėje kas vėla sublizgėjo. Ar prabaszczius mato? sakau, o prabaszczius: matau, sako, o tę jau pliskina isz armotų, szautuvų; tiejie ant upės, szitie neleidžia: viens tą, kits aną! . . . tai szitie ima virszų, tai tie Dundėjims, dumai! o paskui ant durtinių! Bet man tuo pasirodė, kad szitie jau linksta. Kunige prabaszcziau, sakau, tų virszus! Ir jis sako: ir man rodosi, tų virszus! Nespėjau pasakyt, szitie bėgt! tie vyt; tada anuos girdyt, muszt, imt į nevalią, ir misliju: jau baigiasi bet kur tau! tie sakau, tikrai, nu!

Czia senukas tik mostelėjo ranka ir, giliaus atsi-kroszinęs krėsėje, pasisiaubė mislimis, tiktai galva jo krečio labjaus, kaip visada, o akis da labjaus iszsi-vertė ant kaktos.

Revizorius juokėsi pilvą susiimdamas.

— Kunige geradėji! — klausė jis — kas su kuom kovėsi, kur ir kada?

O kanaunikas ranką pridėjo prie ausies ir sako: — A?

— Sztai tikrai netrivoju juokais! — tarė ponui Skorabiauskiui revizorius.

— Ar nenorite sigarą?

— Ar negersite kavos?

— Ne: mažiau gaktelėjo nuo juokų. [Toliaus bus.]

Lietuvos istorija

parasžė Lietuvos vaikas.

IV.

Daigtai, kuriuos lietuviai laike už šventus.

(Tąsa.)

Ugnis. Pas visokias tautas buvo garbinama ugnis, kaip vienas iš gamtos, bet ne visur vienaip ji buvo suprantama ir ne visur ji viena ir tą patį ženklinė. Pagal supratimą vienu, ugnis buvo dusia viso svieto, arba ėsybe viską rėdanczia; kiti vėl žiūrėjo ant ugnies, kaip ant pajiegos gaivinanczios ir prilaikeanczios gamtą, o da kiti — kaip ant pajiegos viską gimdanczios; visos vienok tautos tikėjo, kad ugnis turi galybę perdirbti, permaintyti blogą ant gero, t. y. viską pagerinti. Taip ir lietuviai mislyjo, kad ugnis naikina viską blogą, o tobulina gerą; apart to da ugnis pas lietuvius buvo ženklu protiszkos szviesos arba žinios. Delto tai ir Ramavas, kur ant aukuro rusėjo amžina ugnis, kitaip vadinosi „Žinyczia“, t. y. szaltinis žinios, iš kurio paprasti žmonės galėjo senti tik tai per tarpinikystę kunigų. Lietuvoje ugnis degė ant aukurų atskirų dievų ir szventinycziuose, kuriose buvo atiduodama garbė visiems dievams. Ramave, ant garbės Perkuno, degė amžina ugnis, tolydžio pakuriama aržuolinėmis malkomis; ji buvo po priežiūra Kryvio-Kryvaiczio. Tenai kasmets pavasaryj buvo prirengiama 12 laužų aržuolinių malkų, iš kurių kiekvieno turėjo isztekėti ant mėnesio.

Upės. Pas lietuvius nekurios upės buvo laikomos už šventas, o ipacz tos; kurios turėjo vardą Rosė arba Rusė. Vardas szitas turėjo paeiti nuo lietuviszkos plemės, vadinamos rusiai arba porusiai. Tas pats vardas gali mums sziek-tiek nurodyti ir ant to, kokių kelių lietuviai atvyko į užgyvėtą per juos žemes, arba į katras puses jie siunte iš savo žemių žmones del apsirinkimo kur-kitur vietos del apsigyvenimo. Pradedant nuo pietų atitinkame szias upes, vadinamas Rose arba Ruse: Charkovo rėdyboje sziantiennyksztė upė Oskor seniaus vadinosi Rose. Kijevo rėdyboje viena upė, ipuolanti iš deszinės pusės į Neperį (Dnieprą), ir dabar vadinasi Ros; Gardeno rėdyboje vienas iš kairiųjų prietakų Nemuno vadinasi Ros; iš Galinijos, Prusuose, iszteka nedidelė upė vardu Rusė ir žemiaus Ostrolėkos (Lomžos rėdyboje) ipuola iš deszinės pusės į Narvę; iš Prusų, kur senovėje gyveno sudynai, iszteka mažiukė upė vardu Rausvė ir ipuola iš kairiosios pusės į Szesupę Suvalkų rėdyboje paliai Naumiestį; Kauno rėdyboje į Ežerusių ežerą ipuola upė vardu Rose. Turbut da buvo ir kitos upės, turinczios vardą Rosė, Rusė, Rausvė ir Rusnė, kurios vėliaus buvo kitaip pramitos. Net ir Vokietijoje, kur geruliai, po iszkeliavimui iš Rymo buvo apsigyvenę, ran-

dame upę Rusę, vėliaus pramitą Wessel. Novgorodo rėdyboje taip-gi yra upės Rusa; o pacziam Novgorode buvo senovėje ulyczia vadinama „Prusiszka“ ir užgyvėta per prusus (rusius, porusius).

Apart upių su vardu Rusė, buvo da daug kitokių, kuriuos taip-pat buvo laikomos už šventas ir vadiuosi „szventupėmis“. Nekurias iš jų mes czionai privedame. Kauno rėdyboje paliai Vilkmergę upę, kuri ipuola į Nerį, vadinosi „Szventa“; upė, ipuolanti į Nemuną žemiaus Jubarko, vadinasi „Szventa“; Mintaujos rėdyboje netoli nuo Palangos yra upė vardu „Szventa“; Prusuose yra upiukė, ipuolanti į Pisą, kuri seniaus vadinosi „Szventeinė“; kairysis prietakas upės Elksnės arba Timbros, Prusuose, ipuolanczios į Nemuną, turi vardą „Szventoji“.

Pas latvius taip-pat buvo upės, kurios buvo laikomos už šventas. Tarp kitų upė, vadinama dabar vokiszka „Vohhande“, žinoma yra maisztu, kurį pakele žmonės XVII (17) amžyje: kada ant szitos upės buvo ketįta pastatyti maluną, žmonės, laikydami tai už paniekinimą szventos upės, nenorėjo daleisti, pertai pakilo musztynės, kuriuose ir kraujas buvo pralietas.

Szventi ežerai. Ne tik tai upės, bet ir nekurie ežerai buvo laikomi už šventus. Gardeno rėdyboje, Lidos paviety, ežeras vardu „Duupiai“ (nes duoda pradžia dviem upėms tekanczioms į prieszingas puses), buvo laikomas už šventą. Seinų paviety (Suvalkų rėdyboje), tarp Serijų ir Lazdių yra ežerukas „Szventežeris“ ir kaimas prie jos „Szventežeriai“. Trakų paviety, Vilniaus rėdyboje, tarp kitų, Daugavos ežeras buvo laikomas už šventą. Žemaitijoje ežerai Sperių, Zoslių, Ežerusių ir dang kitų buvo taip-pat laikomi už šventus.

Kaip upėse, taip ir ežeruose, laikomuose už šventus, ne valia buvo gaudyti žuvų.

Medžiai. Lietuviai abelnai medžius augsztai godojo (szėnavojo), o tuos, kurie stovėjo prie kelių, triobų ir szventinyczių, tankiausiai laikė už šventus ir nedasilypstymus.

Nekurie iš medžių augszcziaus buvo statomi už visus kitus, o net ir laikomi už šventus. Prie tokių prigulėjo: szeimedis (bezdas) kuris pagal Strykowski užėmė pirmutinę vietą tarp visų szventų medžių. Už szventą medį szeimedis buvo laikomas turbut del gydanczių savo savasczių. Vienok rodosi, kad szeimedis nebuvo augszcziaus statomas už aržuolą. Aržuolas (užuolas) užima labai augsztą ir svarbią vietą stabmeldiszkaime lietuvių tikėjime. Visose didesnėse szventinycziuose, kurios beveik visados buvo be stogo, augo baisiai augsztas aržuolas. Garsus yra aržuolas, kuris buvo vyriausiam Ramave Prusuose.

Pagal vokiečių metraszęją (kronikorių) Treter'ą szitas szventas aržuolas datesėjo iki pusei XIV (14) amžio po Kristui. Į szimtą metų po priėmimui krikezionystės žmonės miniomis rinkosi pas szitą aržuolą ir meldėsi seniems savo dievams. Jonas I, Varmos viskupas, idant padaryti galą tai stabmeldystei, įprasžė Vinrik'o Kniprode, didžiojo kryžėvių mistro, nukirsti tą aržuolą, ką Vinrik'as ir padarė. Szitas aržuolas nuo pat žemės buvo persidalynęs į tris dalis ir taip tankiai buvo apaugęs lapais, jogiai per jį suvis negalėjo nė perlyti, nė persnigti. Didžiausia įpatybe szito aržuolo buvo amžina jo žaluma nuo emalų, kuriais jis labai tankiai buvo apaugęs. Matyt, kad kunigai mokėjo szitą augmenį įveisti ant aržuolų.

Tokis-pat žiemą ir vasarą žaliuojantis aržuolas buvo vietoje vadinamoje „Szventa vieta“, o vėliaus, „Szventas Kirvelis“, kurią jau paminėjome, kalbėdami apie dievą Žeminįką.

Paliai Torun'ų taip-pat buvo baisiai augsztas aržuolas, stovintis viduryj szventinyeczios, kurią kryžėviai apėmę nukirto ir aržuolą. Žemaitijoje tarp miestelių Nemokszos ir Koltunėnų, dvare „Bordžiai“, prigulėjusiam prie Dyonizo Poszkos (Paszkieviečiaus), stovėjo isztreszęs viduryj aržuolas, kuri vadino „Baubliu“. Szitas aržuolas turėjo pervidurį storio 7 mastus ir 18 colių; viduryj jo D. Poszka įtaisė kambarį, kuriame sudėjo savo knyginyeczią ir rankius senoviszkių daigtų. Nors ir apie szitą aržuolą nebuvo jokių senesnių padavimų, vienok reikia daleisti, kad jis dalaukė tokios senatvės tikrai delto, kad turejo buti laikomas už szventą.

Prusuose, netoli nuo miestelio Velau, kaime Oppen, prie vieszkelio stovėjo isztreszęs aržuolas, kurio viduryj buvo tiek daug vietos, jogiai galima buvo tenai įjoti su arkliu ir lengvai apsisukti. Paliai paciją žemę jis turėjo storio aplinkui 27 mastus, o per vidurį arti 9 mastų. Szitas aržuolas užbaigė savo gyvenimą viduryj XVI (16) amžio nuo tolydinių pažeidimų o kad ne tas, tai da gal būtų žaliavęs ir iki sziai dienai.

Pagal padavimus tenai buvo senoveje szventinyeczia.

Prie szventų prigulėjo da szie medžiai: liepa, puszis, blindė (gluosnis), vinkszna, vuosis ir pėple (popelius).

Aukkurai. Suvis prasti lietuvių aukkurai, turėjo augszczio mastą arba pusantro; kaip kada aukkurais buvo akmenis. Ant tokių aukkurų buvo deginamos aukos. Daugelyje vietų pas akmenis ir pilekalnius atrasta daugybė giliai įkastų į žemę gyvulių kaulų ir szukių molinių puodų. Vilniuje, bekasant duobes del pamato katedriszkos bažnyczios, atrasta žemėje sklepelį, kuriame buvo daugybė kaulų. Tai darodo, kad

senovėje buvo paprotis užkasti liekanas nuauką į žemę ant garbes požeminiam dievam.

Stabai. Pas lietuvius, kaip ir pas kitas tautas, dievų stabai, iszpradžių suvis nebuvo panaszus ant gyvų ėsybių; buvo tai medini rustai*), akmenis nepaprastos formos, arba ir szmotai kokio metaliaus. Buvo ir tokie dievai, kuriems nebuvo daroma jokių stabų, o tikrai jų vardai arba tam tikri ženklai buvo iszkalami ant akmenio arba iszrėžiami ant medžio.

Ženklu Perkuno, iszpradžių turbūt, buvo aržuolinis rustas, arba pats aržuolas. Tokį nusprendimą darome isz to, kad, kur tikrai buvo szventinyeczia szito dievo, visur pas aukkurą stovėjo augsztas visados žaliuojantis aržuolas. Vėliasiame laike jau jis visur buvo perstatomas paveiksle žmogaus. Perkuno stabai buvo garsūs ne tikrai tarp lietuvių, bet ir tarp slavėnų. Vladimir'as, likęs didžioju kunigaikszcziu visos szianrinės Rusijos, įtaisė Kijeve ir Novgorode tokius-pat Perkuno stabus, koki buvo ir Ramave.

Daugiausiai mums duoda pažinties apie dievų stabus senoviszki lietuvių pinigai, ant kurių randame paveikslus dievų ir deivių. Daugiausiai sidabrinų ir auksinių pinigų turėjo paveikslą Perkuno, nuo ko ir patys pinigai vadinosi „Perkuno auksu“.

[Toliaus bus.]

*) Rustas yra tai plauska storo medžio.

Kaip galima sunaudoti smiltynus (pieskynus)?

Smiltynais mes vadiname tokias žemes, kurios susideda beveik vien tikrai isz smilečių (pieskų); kitų dalių, kaip ve molio, kalkių ir t. t., juose suvis mažai yra. Smiltynus nereikia sumaiszyti su smiltinėmis (pieskinėmis) dirvomis. Skirtingumas tarp smiltynų ir smiltinių dirvų tas, kad smiltinėse dirvose yra mažiaus smilečių, o už tai-gi daugiaus kitų sudėtinių dalių, ir pertai ant jų, prie gero įžiurėjimo, gali vidutiniškai augti žolė ir gana gerai derėti nekurie javai (tiesa ne visi), kaip ve rugiai, avižos, bulvės; tuomsyk kada ant tikrų smiltynų javai ir žolė suvis nenori augti o jai ir anga, tai taip menkai, jogiai ir darbas neužsimoka.

Reikia mums atskirti dvejopus smiltynus: smiltynus tvirtus ir smiltynus liuosus. Ant tvirtų smiltynų smiltys yra gerai susigulėję, susispaudę, ir ant jų auga, nors ir labai skurdžiai, kaip kokia žolė, o daigtais ir krumelis; ant liuosų-gi smiltynų smiltys liuosos ir pertai ant jų niekas neauga, arba tikrai kur ne kur auga suskurdėlė žolė. Nuo pirmutinių smiltynų mes neturime jokios naudos, bet neapturime nuo jų ir bėdies;

nuo antrų-gi smiltynų ne tik ką neturime jokios naudos, bet ne sykį apturime aiszkia bledį, nes pucziant dideliam vėjui pakyla nuo szitų smiltynų tikri debesiai smilezių, kurie gali tankiai užneszti geras dirvas ir geras pievas. Tvirtų smiltynų yra daug Vilniaus rėdyboj, rytinėj dalyj Kauno, daigtais ir Suvalkų rėdyboj; liuosų smiltynų Lietuvoje yra kur-kas mažiaus, bet vis-gi tenka kaip kur matyti, ypacz kur po smiltynus ganosi gyvuliai.

Truputį augszeziaus buvo pasakyta, kad mes paprastai neturime isz smiltynų jokios naudos. Bet atsiranda klausymas: ar-gi mes jau isztikro negalėtume isz smiltynų turėti kokią-nors naudą? Kitaip sakant, ar mes negalėtume kaip-nors smiltynus sunaudoti? Sunaudoti smiltynus galima: reikia tiktai turėti gero noro ir kantrumo. Geriausias budas sunaudojimo smiltynų yra — **apsodinti juos puszimis**. Puszys mėgsta tiktai žemę lengvą ir gana sausą, o pertai ir gerai jos auga ant smiltynų; kitokia žemė del puszių suvis nėra atsakanti, nes ant maistingų žemių jos isz-auga kreivos, o ant szlapių skursta. Prietam puszys yra labai reikalingos ukystėje, ypacz ant statymo triobų, o czia kassyk mažinanties girioms jos stojasi vis brangesnės ir brangesnės; pertai galētu buti del ukinjko didelė geradējystė, jai jis užsiaugitų savo locnas puszis. Suprantamas dalykas, kad puszys per du, tris metus neužangs, bet kad reikės palaukti keliolika ir daugiaus metų, iki jos tiks del statymo triobų: reikia buti kantrum. Bet szitas dalykas nieko neparodo, idant mes negalėtume smiltynus apsodinti puszimis; o ant galo ir isz mažiukių pusziukių galėsime turėti naudą, ypacz tada, kada apsodisime jomis liuosus smiltynus, nes medeliai nedaleis smiltims persikelti isz vienos vietos į kitą ir užneszti gerus lankus.

Kas tik turi savo lauke smiltynus, ant kurių neanga javai, tegul kuogreicziausiai griebiasi prie apsodinimo jų puszimis, — geriaus smiltynų sunaudoti negalima. O idant kiekvienas pats mokėtų užveisti smiltynus puszimis, mes czionai pakalbėsime apie tai: 1) Isz kur gauti puszies sėklų, 2) kur jas sėti, 3) kada ir kaip sėti, 4) kaip apsieiti su jaunomis puszaitėmis ir 5) apie užsodinimą smiltynų puszaitėmis.

I. Isz kur galima gauti puszies sėklų?

Puszies sėklų galima gauti pirkti Varsavoje sėklų krautūvēse. Geriausių sėklų galima gauti pas garsų sodaunįką Edmundą Jankovskį.*) Už svarą puszies sėklų reikia mokėti 1 rs. 50 kap., o už persiuntimą apie 26 kap.

*) Jankovski'o antraszas yra toks: Skład nasion „Ogrodnik Polski“. Warszawa Mazowiecka N. 11. Iszsiraszant reikia padėti lotyniszka puszies vardą „Pinus silvestris“.

Vilniuje ir Kaune taip gi turbūt yra sėklų krautūvēs, kuriose galima butu gauti pirkti ir puszies sėklų, bet asz ant tikro negaliu pasakyti. Puszies sėklas reikia iszsiraszti tuojaus po Naujų Metų. Gerai butu, kad keli susitelkę sykiu iszsirasztytų, tai kiekvienam pigiaus apsieitų persiuntimas.

Bet kas tik netingi, tai gali ir pats puszies sėklų susirinkti. Puszinės sėklos esti auganciose ant puszių czyczkutėse (skujosė). Puszinės czyczkutės su sėklomis nunoksta jau rudenyje; bet jos stovi ant medžio per visą žiemą, o sėklos pradeda isz jų byrėti tiktai pabaigojo žiemos. Puszines czyczkutes reikia nurinkti nuo puszių tada, kada da sėklos nepradėjo byrėti, t. y. pradžioje žiemos. Pririnkus ikvaliai puszių czyczkelių, reikia jas gerai iszdžiovioti, idant paczios truktų ir tokiu budu sėklos galētu iszbyrėti. Džiovioti czyczkeles galima ant sauso augszto grinczios, tiktai ne szalto ir truputį perpuziamo.

II. Kur reikia sėti puszies sėklas?

Puszies sėklas, kaip ir sėklas visų kitų medžių, geriausiai ir beveik reikalinga yra sėti ne ant to daigto, kurį mes ketiname medžiais apsodinti, bet taip vadinamoje medžių mokslainėje.*) Darome taip del daugelio priezascių; bet svarbiausia isz jų yra ta priezastis, kad jauni medeliai, del prigulinczio augimo, reikalauja labai geros priežiūros, kurią lengviausiai yra jiems užtikrinti tiktai tada, kada jie auga kruvoje, vienoj vietoj, vadinamoj „mokslainė“; jokiū budu negalima taip gerai prižiūrėti jaunų medelių, kada jie iszskirstyti po didelį plotą žemės, kaip tai po visą sodą, po visą smiltyną. Kas atsieina vienos puszies sėklų, tai jas del szių priezascių suvis negalima sėti tiesiog ant smiltyno: 1) visai mažai pasėtų ant smiltyno puszies sėklų sudigs, 2) sudygusias-gi vėjas lengvai galės iszrauti, arba smiltymis užneszti, 3) o jai kokia iszdygusi puszaitė ir iszliks ant smiltyno, tai ji, neturėdama paczioje pradžioje ikvaliai maisto, suskurs ir toliaus jau skurdžiai augs.

Įtaisant puszims mokslainę, reikia turėti atmintyje sziuos dalykus: 1) mažos puszaitės nenkenčia vėjo, pertai geriausiai yra įsteigti mokslainę del puszių užvėjoje, tarp triobų, kur negalėtų įpusti vėjas; vienok mokslainė gali buti szalia triobų ir viduryj lauko, bet tiktai szitnose atsitikimuose ji turi buti aptverta aplinkui tvora, neperpuziamo del vėjo. 2) Jaunos puszaitės auga gerai tiktai tasyk, kada jas gerai szildo saulė savo spinduliais, pertai ir mokslainė

*) „Medžių mokslainė“, isz lenkiszko „iszskala“ (szkółka), vadiname tokį sodelį, kuriame sėjasi medžių sėklės. Mokslainėje nėra didelių medžių, tokių medžių, kurie galėtų vesti vaisius, nes užaugusieji isz pasėtų sėklų medeliai po kelių metų visados persidodina isz mokslainės į tikrą sodą.

del jų turi stovėti vietoje saulėje; geriausiai jai ji yra truputį nuotaki į pietus, bet gali būti nuotaki į rytus, arba į vakarus. 3) Puszaitės mėgsta tikrai žemę lengvą ir gerai išžiurėtą, t. y. minkštą, smulkia, vidutiniai riebią, giliai sukastą arba iszartą, gerai permaiszytą, o ypacz nesusigulėjusią, bet gerai iszakysusią; ant molinės žemės puszaitės nenusiseka. 4) Mokslainėje turi būti suartos arba sukastos lysės (ažios, užvuoganos) tokio platumo, idant galima būtų vidurį jų pasiekti su rankomis. 5) Kiekvienas gerai supranta, kad mokslainę reikia aptverti, idant į vidurį jos negalėtų įeiti gyvuliai ir naminiai paukščiai, kurie galėtų padaryti mokslainėje daug blėdies.

III. Kada ir kaip reikia sėti puszies sėklas?

Įtaisius mokslainę, atsakanczią augszcziaus pamirėtoms iszlygoms, galima jau pradėti ir sėti. Puszies sėklas reikia sėti anksti pavasaryje. Iszilgai lysę reikia pertraukti su kuom-nors rėžiukus, vieną nuo kito tolume nuo 6 iki 8 colių (geriausiai delto įsitaisyti tam tikrą grėblį su galva tokio ploczio, kaip ir pati lysė, ir su dantimis, įkaltais vienas nuo kito atstume 6 iki 8 colių); į padarytus iszilgai lysę rėžiukus reikia berti sėklas taip, idant viena sėkla nuo kitos pultų atstume 3 iki 4 colių. Geriaus būtų padaryti tuos rėžiukus (atstume 6 iki 8 colių) skersai lysę, nes szitame atsitikime lengviaus būtų žoles nuravėti arba matiku nukaupti; į szituos rėžiukus reikia berti sėklas tokioje-pat tolumoje, kaip ir į anuos.

Pasėjus puszies sėklas, reikia jas apiberti smulkia žeme ant $\frac{1}{2}$ (pusės) colio storio; storius apiberti negalima, nes diegai negalės tasyk iszlysti isz žemės. Idant apsaugoti diegus nuo szalnos, kuri pasitaiko neretai pavasaryje, ir nuo visokių pažeidimų (nuo pelių), reikia, tuojaus po pasėjimui, apdengti lysės eglinėmis szakomis; pabaigoje gegužio, arba pradžioje sėjos szakas reikia nuimti.

IV. Kaip apsieiti su jaunomis puszelėmis mokslainėje?

Mokslainėje puszaites laikome per du metus, kuriems praėjus galima puszaites galutinai persodinti ant smiltyno. Bet jaiga negalėtume del kokių-nors priežasčių persodinti ant smiltyno puszaites dviejų metų, tai ne ką kenks, jai ir ilgiaus palaikysime jas mokslainėje.

Pakolaik puszaitės augs mokslainėje, tai su jomis reikia taip elgtis:

1) Visokias žoles, auganczias ant užsetų su puszaitėmis lysių, reikia nuravėti, arba su matiku iszkaupti, nes, kaip tai kiekvienas žino,

žolės atima maistą nuo puszaičių ir pertai szios paskutinės skursta.

2) Naudinga yra laike sausumos tankiai aplaistyti puszaites, ką galime padaryti su ezirkszliu, arba su livaru; darbo tai nedaug, bet užtai-gi puszaitės kur-kas tarpiaus augs.

3) Ant žiemos, nors per kelis pirmutinius metus, gerai yra gana storai (nuo 1 iki 2 pedų storio) apipilti puszaites sausais lapais, arba apdėti samanomis, aplinkui ant kokių dviejų pedų. Kaip kada žiemą pasitaiko labai dideli szalcziai, kurių neiszlaiko jaunos puszelės; tokis-gi mus pasieligimas visados apsaugos puszaites nuo nuszalimo.

4) Gerai būtų žiemą nuo puszelių nukratyti sniegą, nes buvo datirta, kad sniegas, pavirtęs į ledą ir priszalęs prie szakuczių, kaip kada, padaro puszaitėi daug blėdies (tankiausiai nuo to pradeda kristi spyglės).

5) Puszyz ne labai mėgsta persodinimą, nes jos abelnai sunkiai, su dideliu vargu prigyja. Norint, idant visos puszaitės persoditos isz mokslainės ant smiltyno prigyty, reikia prie to galutinio persodinimo pripratinti, atsakancziai prirengti. Geriausias budas pripratinimo, prirengimo yra tai kuotankiausiai persodinti puszaites paczioj mokslainėj isz vienos vietos į kitą. Jai puszaitės mokslainėje stovės tikrai du metus, tai reikia antramet pavasaryj jas persodinti ant kitų lysių, bet jau atstume 12 colių vieną nuo kitos, idant nebutų joms peranksza. Puszaites, ketinanczias augti mokslainėje ilgiaus, kaip du metus, reikia kas antras, arba da geriaus kasmet persodinti ant kitos lysės; suprantamas dalykas, kad kuo puszaitės bus senesnės, tuo toliaus vieną nuo kitos reikia sodinti. Tokiu budu elgdamiesi, mes taip pripratisime puszaitės prie persodinimo, jogiai jos ir keliolikos pedų augszczio duosis persodinti ir lengvai prigis. Bet idant puszaitės persodinamos paczioj mokslainėje prigyty, reikia ne-atbutinai iszpildyti szias iszlygas: a) iszkasant puszeles reikia sergėtis, idant nepažeisti szaknų, nes yra datirta, kad visi jauni spygliniai medeliai labai nemėgsta to pažeidimo; b) iszkasus puszaites nereikia nukratyti nuo jų žemių, bet sykiu su jomis atsargiai perneszti puszaites ant kitos lysės ir paskirtoj vietoj sykiu su žemėmis pasodinti; c) puszaites reikia sodinti negiliai, nes pergiliai pasoditos suvis neprigyja; d) po kiekvienam persodinimui reikia puszaites gerai palieti. [Toliaus bus.]

J. St. A. Ugys.

Apie valszczioniu banką.

Ne vienas rasi jau girdėjo szį tą apie valszczionių banką, prie kurio neseniai ir mes visi gavome prieigą: gaila tikrai, jog ne visur

apie tai žinia daėjo, o ne vienoje vėl vietoje ją klaidingai suprato. Ne proszali per tai bus szį dalyką truputi iszaiszkįti.

Jau septyni metai, kaip Petrapilėje tapo įsteigtas „Bankas valszczionių“ arba kasa, kuri skolinėja pinigų ant pirkimo laukų. Bankas tas szitaipo pasidarė: pinigų reikalingus dėl skolinėjimo renka nuo žmonių turtingų, turinečių daug surinktų pinigų, iszduoda už tai jiems popieras vadinamas „liudijimais banko valszczionių“ ir moka už szimtą ant metų popusszeszto rubliaus palukų. Žinoma, kas turi daug pinigų ir nežino kur jų dėti, noriai sudea į banką, idant ir tų nenustoti ir dar turēt pelną isz palukų. Taip surinktus pinigus bankas skolinėja valszczioniems, kurie nori pirkti žemes, ir ima nuo žmonių kasmets po pusdevinto arba pusasztunto rubliaus palukų. Už tai tie, kurie moka didesnį procentą per 24 ir pusę metų, o tie kurie mažesnį — per 34 ir pusę metų iszsimokės ir bus liوسي nuo skolos isz banko ir palukų, ir taps tikrais ponais pirktos žemės. Per tą laiką reikia pusmecziais prigulincziai mokėti palukus. Jei toks skolinėkas palukų prigulincziai nemokėtu be svarbios priežastės, tai bankas iszstato jo žemę ant pardavimo per licitaciją ir tokiu būdu atima savo pinigų. Reikalais banko užsijima ir dalina pinigų „Roda banko“ Petrapilėje; bet idant valszczioniems nereikėtu taip toli važinėti, o nė Rodai isz taip toli siųsti urėdinėjus dėl apžiurėjimo lauko, tapo įsteigtos „Dalyš valszczionių banko“. Čia priima praszymus ir visokias popieras ir siunczia urėdinėjus dėl apžiurėjimo vietas.

Paskolijimo gali praszyti arba kiekvienas valszczionis vienas sau, arba burys valszczionių susirinkusių į vieną susibendravimą. Tada visi turi pasiraszyti, jog ima ant savės atsakymą prigulincziai mokėti palukus.

Bankas neskolina daugiaus penkių szimtų rublių vienam gaspadoriui, jei tas žemę perka dėl savės; ir ne daugiaus 125 rublių ant kiekvieno valszczionio, jei lauką perka susibendravę. Įpatinguose tik tai atsitikimuose ministeris finansų gali daugiaus pavelyti.

Toks bankas įsteigtas buvo tik tai dėl Ciecorystės, o mes ne visi galėjome isz jo naudoti. Bet dieną 23 balandžio, 1888 metuose iszėjo Augszechiausiai užtvirtintas paliepimas, idant prileisti visą Lenkų karalystę prie naudojimo isz to banko. Prie to iszduoti tapo ne kurie užsergėjimai kitoki kaip Ciecorystėje. Ir taip:

Bankas skolinės: 1) tik tai valszczioniems rusams, leukams, ir lietuviams; 2) tik tai tiems kurie turi tiesą (prova) pirkti laukus valszczioniskus dovanotus per paliepimą 1864 metų. Prie to, už pinigų isz banko, galima pirkti tik tai

tuos laukus, kurie 1) nebuvo dovanoti ant savasties per paliepimą 1864 metų; 2) nėra apsunkti tarnystėmis girinėmis ir tiesa (prova) ganyimo kitų valszczionių; 3) turi savo knigas ipotekoje, kur užraszyta prie kurio žemė privalo ir kokios ant jos skolos užimta.

Prie to dar vienas svarbus užsergėjimas: toki valszczionys, kurie suvis pinigų neturi, negali gauti pinigų isz banko; nės reikia, idant turėtu nors deszimtą dalį savo skatiko. Jaigu paveizdan kas norėtu pirkti lauko už szimtą rublių, tai 90 gali gauti isz banko, o mažiausiau 10 rublių turi savo turėti.

Lauko pirkti už pinigų isz banko negalima niekam parduoti be daleidimo banko, negalima taipogi dalyti ant mažesnių dalių kaip po szesziš margus.

Kaip matyt isz to, ką pasakėme, skolijimas isz banko, ypacz tokiaime laike, yra labai parankiu ir žmonės turbut stversis jo isz visų pusių. Reikia tik tai atminti, jog žmogus tada tik tai savę pagelbės, jei elgsis atsargiai ir iszmingai, jei tēmys visados ant to, jog lengva pasiskolyti, bet sunku atiduoti.

D. K.

Žinios isz Lietuvos.

Isz Suvalkų rėdybos. Retkarcziais tenka man buti Suvalkuose; čia atspėdamas asz mėgstu užėiti į apielinkės sudą (okružną) provų paklausyti. Neseniai man teko iszklausyti tris labai patēmytinias provas: vienoje sudijo žydėlių szeimyną už pasiprieszinimą žemskių virszinėjui ir jo iszkolijimą. Dalykas buvo toks: vienas Augustavo žydelis, po sudegimui grįczios, pasidarė sav ant laiko gyvenimą isz klėties; valdžia nedaileido jam ten gyvėti ir liepė iszsikraustyti, bet jis nepaklausė; tada žemskių virszinėkas paėmęs kelis žemskius, tarnus ir 20 kazokų, nuvėjo iszmėtyti žydelį ir užpeczėtyti tą gyvenimą; žydas su szeimyna prieszinosi ir pludo. Bet sude iszsiaiszokino, kad žemskiai ir kazokai muszė, plėsžė, mėtė daigtus etc., o senis žydas tik rėkė: „razba-jus, plėszikai ir t. t.“, vienas-gi isz žydėlių įkando į ranką kazokui, kuris jį laikė. Apskūsti buvo tėvai ir du sunus. Tai-gi sudas apsudijo senį žydą ant 2 nedelių į aresztą prie palicijos, o jaunąjį ant nedelios, žydelką-gi ir kitą žydelį iszteisino; taip-gi ir tuos-du apkaltėjus iszteisino isz to nusidėjimo, buk jie prieszinos policijai. Taip jau drąsus mūsų virszinėjai, kad dėl iszmetimo kelių menkų žydėlių (iszteisybės menki: sunus dar tik vaikai, o seniai — maži, sudžiuvę) veda su savim kelis žemskius, kelis tarnus ir 20 kazokų! — Kitoje provoje sudijo buvusį vaitą, bajorėlį, kuris praleido daug pinigų isz gmino ir isz gmino paskolinancziš kasų isz viso su

virszum 8 tukstanczius, ir kasieriu paskolinanczius kasos, kuris, nors pats nesunaudojo nė skatiko isz tų pinigų, bet daleido vaitui sunaudoti ir nepranesze kam reikia. Vaitelis tuos pinigus praleido per 8—9 metus; per tą laiką darė nekartą reviziją ir komisorius ir pavieto virszinikas. Geros tai buvo revizijos, kad nieko neužtēmijo! Pats prokuratorius apskundimo kalboje nurodė ant stokes priežiūros ir tikrų revizijų, kaip ant dalyko suminksztinanczio vaitelio kaltę. Vaitą apsudijo ant 3 metų kalėjimo o paskui ant gyvenimo į Siberiją ir sugražiti į valszeziaus kasą praleistus pinigus, o kasieriu ant 8 mėnesių kalėjimo. Kasierių gal butu suvis iszteisines sudas, nes advokatas buvo apraszęs jį kaipo žmogų nemokytą, labai-mažai iszmanantį, kuris pasirasz-davo nežinodamas kas toje popieroje, ant kurios pasiraszo; bet pats kasierius savo paskutiniuje kalboje parodė savę nesuvis tokiu neiszmanancziu žmogum. — Treczioje provoje sudijo ukiniką lietuvį už melagingą daneszimą. Dalykas buvo toks: vienas ukinikas padavė prokuratoriui skundą ant gmino sudžios; tame skunde jis parodė, kad tas sudžia neteisingai sudija už pinigus, ir kad jisai nuo tokių ir tokių žmonių po tiek ir tiek gavo. Prasidėjo tyrinėjimas, bet paklausti per sudžia-tyrinėtoją (sliedovatelį) žmonės nepripažino, kad jie butu davę sudžiai B. pinigus, arba kad butu girdeję, kad kas davė jam kyszį už neteisingą provojimą. Tada apskundė tą žmogų, kuris buvo padaręs skundą ant gmino sudžios, už melagingą daneszimą. Tai-gi neseniai Suvalkuose buvo szita prova; liudinikais pripažino: vieni — kad susideję davė 30 rb. už kopiją; kitas — kad davė 25 rb. už atvažiavimą ant grunto sudyti; treczias — kad davė 25 rb. už pagreitinimą provos ir t. t. Kada sudas klausė „delko jus pas sudžia-tyrinėtoją nesakėte szito, o sakėte, kad nedavėte ir nežinote, kad kas butu davęs“, tai kiekvienas liudinikas atsakė: „p. sudžia B. praszė, kad nesakytume, priėmė arbata, žadėjo padaryti baliu, kaip pasibaigs tyrinėjimas; sakė, kad jis susigeris su skundiku, provos nebus ir mums nereiks prisiegti, — tai mes ir nesakėme, o dabar po prisiega turime teisybę kalbėti.“ Apskustą už melagingą daneszimą, žinoma, sudas iszteisino, o dabar vėl prasidės tyrinėjimas ir prova apie tą gmino sudžia už kyszius ir gerai neiszeis delto, kad jai gana yra parodyta tų liudinikų po prisiega. — Paskutinės dvi provos labai patėmytinios delto, kad parodo mūsų muzikų nesupratimą savo reikalų; mes renkame į kasierius žmogų mažai iszmanantį ir atiduodame savo turtą ant jo ir sukto vaito užžiūros ir juodvieju neprižiurime; mes laikome tokį baisų sudžia, slepiame jo nusidėjimus, o tuom daleidžiame jam toliaus mus apgavinėti, apiplėshti, už pinigus daryti ne-

teisybę ant naudos turtingesnio, ir skriausti neturtelį.

Girinikas.

Isz Budkos Suvalkų rėdybos Stara-poles pav. Kaip pas mus numirsztą žmogus, tai jį negali kiszti į arcziausias kapines, bet reikia lydėti į kapines parapijos, kurios kaipkada esti už kokių 3 mylių. Per tai daugumas kapinių dabar tiktai taip sav stovi. Taip, aplink tą paczią Budką žinau tuojaus ketverias kapines tuszczias. Kodėl taip pas mus, ne žinau. Gir-dėjau sznekant, buk tai delto, kad nenulydētu į kapus tuszczią grabą. Žinau tiktai, kad tai yra labai negerai žmonėms lydėti liavoną už 3 mylių, o kartais dar ir labai bjauriu keliu, kada gali rasti kapines už 3 verstų. Taip vienas neturtingas žmogelis, kurio numirė viena nedelia 3 vaikai, neturėdamas arklių ir negalėdamas tuom tarpu nuo kitų gauti, nes buvo pabjurę keliai, palaidojo numirėlį ant artymiausių (Pentupių) kapinių ir užtai buvo per sudą nukorotas 2 rubliais.

Gr.

Vilkavisztkio pav. Visztyczio par. Pavisztaičių kaimo per antrą Simajudo jomarką 29 spalio, Jurgis Stankevyczius, važiuodams isz jomarko, sustojo prie Czižiszių karczemos. Palikęs arklius ant kelio, įėjo į karcziamą, o tuom tarpu vagis įsisedo į vežimą ir nuvažėjo savo keliu. Antrą kartą jau Stankevycziui taip padarė: pirm kelių metų taip-gi pora arklių isz nakties jam pavogė.

Senapiles pav. Szunskų gm. Mokolų kaime. Naczelnikas Senapiles pav. prisake, idant butu įvestos sargybos (vartos) pas kanceliariją Mokoluose, Szunskuose ir kur tik grįžkeles yra; kad butu nuo 6 valandos vakaro lyg 6 valandai ryta sargyba. Kas per ta laiką eis ar važiuos, tai kožnas turi sargams parodyti knigėlę ir veda praeinanczius pas szaltisziu, del patikrinimo. Syki paliepta buvo eiti ant vartos Liudvikui Žigmantai, užstojus jau szalcziams. Stovėti per naktį yra ilgu ir szalta, delto jis, budamas ant sargybos, nuėjo į Senapilę ir truputi degtines užsitrauke, bet grįždamas paszeszupių, atsigulė ir užmigo, ir kad ne szuo butu ėmęs loti, tai but suszalęs. Atsibudo nežinodams kur esąs ir nejausdamas rankų ir kojų. Žmones sako, kad nupjause tuos suszalusius sanarius. Ten pat Antanas Velioniszkis isz Mokolų, grįždamas isz Senapiles, su vežimu nuvirto nuo tilto į gilę grabę ant galvos ir butu likęs, kad kaimynas ne butu užtikęs. Tai vaisiai degtines! Tegul bus kitiems ant pasisergejimo.

Pilviszkių par. Baltruszių kaime Marijona Žemaieziute norėjo pamatyti paiką žmogų, bet kur jį rasti? Sumislijo pati padaryti: apszere su durnadagiais piemenaitę Elzbieta Szliokiute. Pakvaiszus nuo to piemenaitė iszejo isz namų ir

per dvi dienas ne žinia buvo kur ji yra. Per tą laiką szunes gerai jų apdraskė ir drabužius ji pametė. Marijoną ketina sodinti į Cipę ir da turės nž drabužius užmokėti.

„Vienybe“ pranesza isz Kauno rėdybos. Valkiszkių kaime gyveno žinomas arklevagis Gavėnas, jau keletą kartų į kalėjimą prasudėjamas. Neseniai veliuk jis tape pagautas arklus bevagiant. Pasklidus garsui apie jo sugavimą, susibėgo sodiečiai ir norėjo jį szulinyje prigirdinti, bet patariant moterims, kurioms szitokia kora rodesi per maža, Gavėnas tape pririsztas prie medžio augsztyn kojomis ir kankinamas toliuk, pakol ne liko jame duszios.

— Tasai pat laikrasztis paduoda tokią žinią isz Baltimores (Amerikoje). Viduryje pereito mėnesio numirė ezion vienas lietuviniškas, kuris turėjo pasidėjas sziek tiek pinigų pas szinkorių — lenką Taczkovskį. Szinkorys, norėdams pasinaudoti tais pinigais, užsimane pats palaidoti liavoną to lietuviniško: padirbdino grabą, nusamde vežimą, iszkasedino duobę ant lenkiszkių kapinių — reikėjo tikt iszvežti grabą ant kapinių, nors nabasztnikus dar sirgdamas sake, jogiai lietuviniškai jį palaidos ant lietuviszkių kapinių. Besiruoziant issigirdo apie tai viens isz lietavių, pasivadinęs daugiau lietuviniškų ir prezidentą lietuviszkos parapijos, nuėjo atimti liavoną. Ne taip lengvai tai įvyko — atiduot nenorėjo — ir gine su revolveriu. — Lietuviai vienok ateme ir palaidojo ant savo kapinių.

A. a. kunigas vyskupas Juozas Oliaka.

A. a. vyskupas Oliaka užgimė 28 diena sausio 1812 metų kaime Kriauniszkiuos', Marjampolės pavieta Suvalkų rėdybos. Buvo sunum ukininkų Vinco ir Jadvygos Endriusziutės.

Sulyg dvylikos metų augo ir lamdėsi namieje po akimis darbszezių ir dievobaimingų tėvų, o metuose 1824^{uose} tapo nuvežtas į Seinus, idant tenvietinėj' mokslinyczių pradėtu sistematiszką mokslą. Metuose 1832^{uose}, pabaigęs mokslinyczią, o norėdamas, kaip gyvai, pasilikti kunigų, įstojo į dvasiszkią Seinų seminariją. Bet-gi joje buvo neilgai, nes, kaipo turįs gerą galvą ir mylintis darbą, po metų tapo vietinės dvasiszkos valdžios iszsiųstas į Varsavą del augsztesnių studijų. Metuose 1837^{uose} pabaigė mokslus Varsavoje, kaipo Kandidatas szv. Teoliogijos.

Treczią dieną gruodžio, tų paczių metų, įsiszventinęs ant kunigo, liko prefektu ir mokitojum religijos Institute Nebylių Varsavoje.

Padėjimas a. a. Juozo buvo tasyk gana sunkus, isz vienos pusės virszininškas Instituto, užimtas visokiais reikalais, neprigulineziais prie

Instituto, pavedė jam daugelį savo prideryszzezių, kurias garbingas lietuvys visados stengdavosi iszpildyti kuogeriausiai, o isz kitos pusės ir mokinimas nebylių buvo nelengvas. Rodymai, per kuriuos nebyliai iszreiksždavo savo jausmus, buvo neaiszkus, nevienodi ir nesuvis atsakydavo mislims. Mokitojai vėl vieni tą patį daigtą rodydavo mokitiniam taip, kiti kitaip. Kun. Oliaka, turedamas ant mislių, jog tie rodymai esti viešintelia kalba nebylių, jog baisiai nesmagu esti kad viens su kitu susiprasti, kaip reik, negali, pasirupino visus tuos rodymus suorganizuoti ir pagal iszgalejimą dvesti sulyg tobulystei. Darbas užėmė a. a. kun. Oliakai daug laiko, bet-gi vaisius atneszė neiszpasakytai didelius. Rodymai jo buvo taip gerai iszdirbti, jog kiekvienas jo krustelėjimas, kiekviena jo akcija buvo drauge, taip sakant, gyvu žodžiu. Metodą savo mokinimo suraszė originaliszskame veikale: „Mokslas Religijos, iszguldinėtas Institute Nebylių Varsavoje“. Jei dar prie to pridursime, kad kun. Oliaka, atėjęs į Institutą, rado apart vieno murinio namo tikt kelias pusiausugriuvusias triobelias, o iszeidams paliko į jų vietą namus murinius, pastatytus po jo paczio priežiūra, turėsime priesz savę jo trusą, jo energiją, jo iszturėjimą.

Tat-gi nedyvai, kad asztuoniolika metų, praleistų ant taip sunkaus darbo prie Instituto Nebylių, nepraslinko be blėdingos įtekmės ant sveikatos jauno kunigo. Paskutiniuose metuose buvio Institute jauntė, jog kasdien eina silpnin. Neatbutinai reikėjo sziek-tiek pasilseti ir pataisyti sveikatą.

Metuose 1854^{uose} atsisakė jau nuo prefektūros Institute ir ėmėsi už langvesnio darbo, t. y. tapo iszguldynetojum religijos buvusioj RėdybosGimnazijoje, likdamas taipos-gi mokitojum religijos ir Institute. Bet-gi tas dalykas jo neiszgelbėjo. Sveikataėjo vis menkin. Reikėjo norint-nenorint pamesti murus Varsavos ir jieszkoti szviežio oro kur kitur. Taigi prie pats galo 1855 metų persikėlė isz Varsavos į Radzimina ant prabaszczystės, kurią jam už nuopelnus dvasiszka valdžia pavedė 1846^{uose} metuose.

Radzimine kun. Oliaka pasveiko ir vėl griebėsi už naujo darbo. Rundas jam, kaipo geram pedagogui, pasiulė vietą prefekto ir mokitojaus religijos Pedagogiszskame Radzimino Institute mokitojų pradinių mokslinyczių. Isz pradžių kun. Oliaka nenorėjo ant to sutikti, bet-gi, kada randas neperstojo jo reikalavęs, ant galo apsėmė užimti virsz-minėtą vietą. Mokitojum Radzimino Pedagogiszskame Institute buvo nuo 1856 iki 1862 metų. Paskui atsisakė nuo tarnystės ir pasidavė į emeriturą.

Metuose 1866^{uose} tapo paszauktas į Varsavą, kaipo administratorius parapijos Szv. Traicės.

Vienok ezion buvo permažai del kun. Oliakos darbo. Užtad metuose 1868^{nose}, po smert kun. Mitvocho, tapo paskirtas administratorium didelės parapijos Visų Szventų (taip-gi Varszavoje), kur buvo statoma bažnyčia. Czia kun. Oliaka galėjo jau išskėsti savo rankas, nes darbo buvo ik valiai. Teisybė, jis ir truse, kaip įmanydamas, apie statomus Dievo namus. Pats ragino parapijonus, idant szi-tą del bažnyčios paaukautu, pats visur viską prižiurinėjo, pats net plytelias nesziujo, idant tikt greičiaus gauti pasimelsti naujuose maldos namuose, taip kad viskas, kas tikt sziaudien yra toje bažnyčioje, tai vis įrengta kun. Oliako. Pinigus, kuriuos apturėdavo iš parapijos, apversdavo ant labo bažnyčios, arba išdalidavo neturtingiems.

Budams administratorium didelės parapijos, nors ir labai buvo užimtas reikalais bažnyčios, vienok neužmiršo ir apie nebylių Instituto. Metuose 1874^{nose}, drauge su kitais mokytojais Instituto, paraszė diktą veikala, vardu: „Sistematiskas spasabas iszguldinėjimo mokslo religijos del nebylių“. Po tam neužilgo vėl iš po jo rankų išėjo ant svieto: „Mimiszkas žodynas“, kurį sustatė drauge su kun. Jagodzinskiu. Tuodu veikalai kun. Oliakos, nors ir turi sav panaszius literaturose kitų tautų, bet-gi anie liekti toli užpakalyj’.

Popiežius Leonas XIII, iszgirdes apie tokius darbus garsaus lietuvio, paskyrė jį 15 dieną kovo 1883 metų vyskupu Aratenijos, o sufraganu Seinų diecezijos. Pakonsekravotas Petropilėj’ 27 dieną gegužio tų paczių metų ant vyskupo, ku. Oliaka pargryžo į Lietuvą ir apsigyveno Vilkaviskyje. Czionai jisai, likęs prabaszczium, da su didesniu, kaip pirma, stropumu pildė prigulėjimus ganytojaus duszių. Anėj’ silpna sveikata, anėj’ senatvė negalėjo atitraukti jo nuo darbo. Nežiurint ant augszto laipsnio, kokį buvo užėmęs hierarchijoj’ bažnyčios, kuogeriausiai pats be jokių užvadų atlikdavo visas priderystes paprasto prabaszcziaus. Eidavo spaviedoti, sakydavo pamokslus, važinėdavo pas ligonius. Ne sykį budavo atsitinka, kad ateina žmogus į kleboniją ir praszo pas ligonį kunigo. A. a. vyskupas su tėviszka meile, budavo, atsako praszancziui: „gali, suneli, gryžti namon — kunigas tuojaus bus“, ir toj’ pacziuj’ valandoj’ rengdavosi pats į kelionę. Buvantiejie pas ligonį, pamatę atvaziuojant vyskupą, nežinodavo ką daryti, nes niekad nesitikėdavo, kad pats vyskupas galētu pas juos atvažiuoti, o a. a. vyskupas, kaip paprastas vikarijuszas, atlikęs viską, kas reik pas ligonį, suszelpęs jį medegiszka, jei budavo neturtingas, nuramidavo nuliudusius ir vėl gryždavo į Vilkaviskį. Pildidams prigulėjimus Vilkaviskio prabaszcziaus, buvo taiposgi didelia pagelba Seinų vyskupo, nes pakonsekravojo 17 bažnyčių,

iszventino 10 ant kunigų, 3 ant dijakonų ir daugybę krikščionių padirmavojo; važinėdamas-gi per bažnyčias niekad negeisdavo del savęs iszkilmingų pasitikimų, prilygstanczių vyskupui, negeisdavo, idant prabaszcziai priiminētu jį kitaip, negu paprastą sveczią.

Abelnai sakant, kaip publiszkame, taip ir privatiszkame gyvenimė buvo tai žmogus prastas, pilnas szventenybės ir meilės artymo.

Prastumas jo ir szventenybė apsireiszkia kaip pildyme prideryszcziu, taip ir apsiėjime su bet kokių žmogum. Kun. Oliaka, atsimidamas ant kiekvieno žingsnio, jog yra tarnu Kristaus, nežinojo, kas tai yra pasididžiavimas. Turėjo su juom reikalą ponas ar vargdienis, krikščionis ar ne — kiekvienas stebėjosi iš jo meilumo ir prastumo evangeliszko.

Kas link meilės artymo, ji buvo jame taip didelė, jog del jos paszvesdavo savo turta ir sveikata. Taip, kada, jam buvant administratorium parapijos szv. Traicės, įsisuko Varszavoje kolera, jis nesibijojo, del laimės artymo, nustoti gyvasties: pats visur lankė ligonius, pats juos szelpė, pats ramino, taip kad nebuvo nėvieno jo parapijoj’ namelio, kurio būtų kun. Oliaka neatlankęs. Po jo sparnu buvo gerai netikt ubagams, pavargėliams, bet ir kokia nors nelaime prispaustiems. Užtatai Varszaviečiai buvo nusiiminę ir didžiū gaileszcziau aprėpti, kada tas geradėjas į Vilkaviskį keliavo.

Lietuvoje, nors gyveno neperilgai, taippat spėjo užsipelnyti neiszpasakytą meilę parapijonų ir tų, kurie su juom turėjo pažintį. Treczią dieną kovo 1887 metų kun. Oliaka szventė jubilėjų 50 metų kunigystės. Iš tos priežastės daugelis, kaip dvasiszknų, taip ir svietiszknų asabų turėja pragumą iszreikszi garbingam solenizantui savo karsztus link jo jausmus. Vieni linkėjo szio, kiti to, visi-gi, matydami, jog numylėtas senelis jau esti neperdrutas, meldė szirdij’ Sutvertoją, idant teiktusi da ilgai tarną savo ant szio svieto palaikyti. Bet . . . , lyg tyezia, jau tuos’ pacziuos’ metuos’ mūsų jubilatas pradėjo po truputį sirgulinoti. Metuose 1888^{nose} liga jo pasididino ir jau kun. Oliaka daugiaus nebegalėjo vaikszechioti ant Miszių szventų į bažnyציą, o atlaikydavo jas savo naminėj’ koplyczioj’. Nežiurint vienok ant savo silpnumo, beveik sulyg smert vaikszechiojo po kambarį ir kasdien, iš parodijimo daktarų, važinėjo pasivežti. Tikt 25 dienų spalnio szijų metų vietiniai gydytojai praneszė kunigams Vilkaviskio, jog vyskupas jau nesulauks Visų Szventų ir jog jau negali iš namų atsitolti. Tiesa, 26 dieną spalnio vyskupas jau nesėdo drauge su vikarijuszais prie stalo, o ant rytojaus ant septintos valandos rytmečio prasi-dėjo mirimas. Bet-gi, truputį palaukus, pasidarė

ligioniui geriaus; paskui, ant asztuntos vakaro atsinaujino vel sunkus kriokimas, o ant 8¼ val. vak. a. a. senelis gyvenimą užbaigė.

Ant palaidojimo a. a. vyskupo suvažiavo į Vilkaviskį baisenybė svieto. Buvo žmonių visokių stonų ir tikėjimų. Pribuvo apie 50 kunų, tarp kurių du vyskupai: Seinų J. E. kun. Vierzbowski's ir iš Varšavos J. E. kun. Ruszkys (Ruszkiewicz); pralotas Strimaviczius; kanaunikai S. Oliaka, Makovski's, Jagodzinski's ir kiti. Kuną a. a. kun. Oliakos į vietą amžino atilsio nulydėjo 28 diena spalio mėn. J. E. Seinų vyskupas.

Lietuva, mirus, kun. Oliakai nustojo netikt paveikslingo darbsztaus kunigo, bet ir žmogaus!... nustojo filiantropo, kuris visą savo gyvenimą paszventė laimei artymo! Užtad Lietuva, lyg motina mylimo sunaus nustojus, perimta yra visa grandumu ir gailėszečiu. Dang laiko gal praslinks, iki ji sulauks kitą tokį sunų... Atmintis apie kun. Oliaką taip giliai įsispaudė į szirdį kiekvieno lietuvio, o ypacz Vilkaviszkiecio, jog iszmirs lietuvių gentkartė viena, kita... o motinos da vis vaikams pasakos apie augsztas dorybes Vilkaviszchio vyskupo.

Ant szventoriaus Vilkaviszkiye už paaukauztus pinigų bus pastatytas paminklas.

A. Vyras.

Žinios iš svetimu szaliu.

Baisi žmogžudystė. Nesenei, 7. 19. d. Lapkriczio, ant vieno gelezinkelio už Varšavos stojosi baisi žmogžudystė. Užmusztais tapė vagone laike bėgimo trukio (maszinos) du žmogū: vienas, vardu Schmidt'as, turintis apie 60 metų, izdinikas (kasierius) apie kelių esanczių už Varšavos cukrinyzių (fabrikų cukraus), o kitas jaunesnis Kužnicki's, dirbantis vienoje iš cukrinyzių. Schmidt'as, žinomas iš savo teisingumo, nuo 20 metų kas seređa važiojo iš Varšavos į cukrinyzias pinigų, paskirtus ant reikalų szitų cukrinyzių, ir jam per tiek laiko niekados nieko blogo neatsitaikė. Tikėjosi jis laimingai davyziuoti ir 7. 19. d. Lapkriczio, pertai nepaėmė su savim jokio ginklo, nors vežė daug pinigų, suvirszum 50 tukstanczių rublių; del atsargumo jam buvo daduotas tik tai vienas Kužnicki's. tiesa labai drutas vyras, bet taip-gi be jokio ginklo. „Ik laikui viedras vandenį nesziuoja“, sako vienas priezodis. Ant jų szitas priezodis suvis iszsipildė. Kaip visada, taip ir seređos naktyj' juodu įsisėdė į žigunės vagoną (pacztavą vagoną), perdaritą į dvi dalis: viena dalis paskirta del žigunės, o kita del važiuojanczių. Schmidt'as ir Kužnicki' važiavo toj antroj dalyj. Sykiu su jais važiavo iš Varšavos da apie 7 ėsybės. Kada jau jiems liko važiuoti dvi stacijas, vagone su jais sykiu sėdėjo tik tai du vaikinai, turintieji apie 30 metų, nes kiti suvis iszsėdė iš trukio arba persėdė į kitus vagonus. Sulaukę tos valandos, kada trukis turėje važiuoti per tiltą, tuodu vaikinai užpuolė ant snaudziancių Schmidt'o ir Kužnicki'o: vienas iš jų rėžė Schmidt'ui su koku-ten kietu daigtu į smilkynį ir ant daigto užmuszė, o kitas su peiliu užbadė Kužnickį. Atėmė nuo užmusztų visus pinigų, jų kunus iszvilko iš vagono ir iszmetė laukan. Patys žmogžudziai, naudojanties iš to, kad trukis pradėjo

povaliai eiti, iszsžoko iš vagono ir pabėgo. Viskas tas traukėsi tik tai 10 minutų. Ant antros tik tai stacijos buvo duota žinia policijai apie szitą žmogžudystę; davė tą žinią keliaunikai, kurie, įsisėdė į tą vagoną, kuriam buvo papildyta augszcziaus apraszyta žmogžudystė, užtėmyjo ant grindų ir ant sienų vagono kraujo laszus. Policija tuojaus pradėjo visoj apygardoj įjesz-koti pabėgusių žmogžudzių. Idant da labiaus ją paukvatyti, valdytojai cukrinyzių pažadėjo duoti tiems, kurie žmogžudzius sugaus, 1000 rublių, o da apart to 10 nuoszimczių (procentų) nuo atrastų pinigų (pripultų 5 tukstancziai nuoszimczių, jai butų rasti visi pinigai). Paczių žmogžudzių, iksziolaik da nesugauta; bet jau yra suimti apie keli jų pagelbinikai. Vienu tokiu pagelbiniuku, dabar jau sugautu, buvo sodaunikas Baczyński's; pas jį žmogžudziai, po papildimui žmogžudystės, nuvėjo nusiprausti nuo kraujo ir persirėdyti į kitas drapanas, idant policija jų negalėtų pažiti. Baczyński's, gavęs už savo dalyvystę 10,000 rublių, jau traukė į Ameriką, bet ant kelio buvo suimtas. Nuo Baczyński'o policija dasizinojo pravardes žmogžudzių: vienas vadinasi Pavliak, o kitas Vyroskievicz.

Pavliak'o jau seniai policija pajieszko už daugybę vagysczių, bet niekados jai nepasisekė jį sugauti. Iksziolaik jau rasta iš pinigų, atimtų nuo Schmidt'o, 25 tukstancziai rublių. Reikia tikėtis, kad policija suras ir likusius pinigų, o taip-pat ir paczius žmogžudzius. Paukvatyti didele dovana padeda įjesz-koti žmogžudzių ir apielinkiniai valszczionys. Užrubeżyje taip-pat policija nesnaudžia, nes žmogžudziai galėjo ir tenai kur-nors užsislėpti.

Pereituose metuose Londone atsirado koksai mergų darinėtojas, kurisai, nežinia delko, pjadavo mergas ir jas pajovės iszdarinedavo. Nors Londons didelis miestas, turi 11,000 palicijantų ir nors pats darinėtojas pirmą praneszdavo palicijai kad rengesi vel kokę merginą papjauti, sugriebti jo niekaip nepasisekė. Dabar, kaip matit, mėgzdziotojų Londono Jokubo atsiranda ir kituose krasztuose. Nesenei koksai kits mergų darinėtojas apie Helsingforsą, Finliandijoje, papjovė merginą Salą ir ją iszdarinėjo; po poros nedelių kits toks jau atsitikimas buvo Szeicarijoje apie Berną: po jomarkui girioje rado negyvą iš aplinkinio kaimo iszdarinetą su nupjautoms krutimis jauną merginą. Lyg sziol palicijoms nepasiseka surasti nė pėtsako tų mergų darinetojų, nė atrastos ir priezastes delko mergas darineja.

Ne tik tai žmonės žudo žmones iš piktumo, bet gal už piktus darbus pasieke juos ir rustibe Dievo. Cholera, nors buvo praneszama kad jije jau pasiliove Ispanijoje, bet kaip pasirodo, nepaliove dar kankinusi gyventojų; dabar vėlė pasirodė ir Turkijoje apie Alepo. Kas dieną mirszta nuo Choleros czia po 200 ir daugiau žmonių. Vandenių iszliejimai Czechijoje ir vakarineje Vokietijoje daugel žmonems bledies padarė.

Apie Žoloczevą Kursko rėdyboje (Maskolijoje) viens iš gyventojų to miestelio, norėdamas lakioti, ilgai darbavosi; idant iszsmislyti koke nors prietaisą. Pasisekė jam ant galo padaryti sparnus, kuriuos jisai prisiriszio prie rankų ir, vartodams juos, išz tikro pasikele į orą ir nuleke į kaimą Oriechovą, 3 viorstus nuo Žoloczevo ir teipjau su pagelbą savo sparnų parlėkė atgal. Tasai atsitikims vienok nenuėjo iszradejui ant naudos, nes žmones palaike jį už burtiniką ir antichristą; motina paliepė jam sudeginti savo iszradymą, ir jisai bijodams idant jije jo neprakeiktu, su aszaromis sudegino darbą ilgų metų ir patsai įstojo į kliosztoriu. Kursko gazieta pasakoją, kad taji lakiojimą matė daugel tikrai užsitikimųjų žmonių ir gyvas dar esąs ir patsai iszradėjas

sparnų. Buk-gi iszradeju provincijoje Maskolijos! Nesuprantame tikslai, delko iszradejas nepersikėlė kitur, kur žmones iszradeją žmonems naudingo daigto ne laiko už antichristą, tikslai delto, kad jam pasisekė padaryti tą, kas kitiems dar nepasiseke. Kodel jisai dabar neranda pagelbetojų tarp iszmintingiesnių?

Paminėja apie iszradimus, turime paminti ir apie garsiausę šių dienų iszradimą — gydimą džiовos, kurią gyditojai laiko dar už neiszgydomą. Jai viskas teisebe, ka pranesza vokiszki laikraszcziai, tai iszradejas vaisto, Berlino Universiteto profesorius Kochas isz tikro butu geradeju žmonijos. Nera gal ligos, kuri taip daugel žmonių stumtu į kapus, kaip džiоva. Lietuvoje ji ir labai iszsiplatinus. — Gyditojai isz visų krasztų skubinas į Berliną, idant gydimą ir vaistą pažiti. Kaip ten isztikro su tuom vaistu yra, sunku dar ka nors pasakiti; reikia dar delto ilgesnio laiko. Vokiszki laikraszcziai raszo apie szimtus jau visai iszgydītų — bandavojimai-gi Maskolijos vaistinių, pagal maskolizkus laikraszczius, visai nepasiseka: gydomi Kocho vaistu Peterburge, nors ne numire, bet ir nepasitaisė. Su visais vaistais isz pradžios taip pat einasi: vieni per daug juos gire, kiti vel perdaug juos peike. Kada pors metų atgal Francuzas Pasteur iszrado vaistą nuo pasiutimo — tas pat buvo matomas: francuzai ir draugai francuzų per virsz jį iszgiro o vokiečiai ne tikslai ne naudingų bet dar piktu ir įžeidingu rado — sziaudien gi pasirodo, kad jisai naudingas, to jau ir vokiečiai ne gal užgiti.

Naudingi pamokinimai.

Apie pigumą javų ir laikymą gyvulių.

„Sunkus laikas, sunkus laikas“: pasakoja nuolatai musu ukinikai. Sunkus-tai sunkus, ale vienu pasakojymu isz sunkaus į lengvą ne padarysi. Reik gerai apmislyti tą sunkumą, gal ir galima kaip-nors iszsisukti. Jeigu sunku buti artojum, gal lengva buti piemeniui.

Javai, teisybė, atpigo ir atpigo netikėtina. Ale delto gyvuliai ne taip smarkei atpigo. Nekuriose vietose, kaip ana paprusėj' jie gelioja beveik taip, kaip ir kitasyk. Tik kiaulės tai teisybė atpigo. Isz to, man rodos, reiktu naudotis: laikyti daugiaus gyvulių, o javų mažiaus parduoti. Kitas gal pasakyti, kad tai ne užsimoka, kad parduoti javus yra daug naudingiaus, nėg juos szuszerti į gyvulius ir parduoti gyvulius. Na, ale pažiūrėkite: ukinikas ant 40 margų (23 desetinų) vidutinio lanko, norėdamas, gal kasmet užaugyti ant pardavimo porą galvijų, kokia 30 žąsų ir vieną, arba dvi kumelias. Tai rodos ne kas, o jau į 200 rublių ir bus. Bandyk isz javų padaryti tiek! Tegul ant galo už gyvulius gausi tikslai tiek, kiek pareina užauginimas. Ale mėsžlas.... ot kas savo. Jug žinomas yra daigtas, kad musų ukinikui visada mėsžlo ne pritenka.

„Na ale tik vienais grudais ne maitysi galvijus, arba arklius, o sziaudų kur gauti, kad ir taip vos užtenkame“ — pasakys bent koks ukinikas. Ale galima paszaro daug daugiaus padaryti, nėg

padaro musu ukinikai. Galima ir tik galima, ale reikia sėti daugiaus dobilų, motiejukų, lauką dalyti ne į tris dalis, ale į keturias, taip kad pudymas užimtu ne treczią dalį lauko, ale tik ketvirtą. Da geriaus butu dalyti į szeszias, na, ale asz apie tai ne daug sznekėsiu sziuom žygiu. Pasakysiu tik tiek, kad dalininimas lauko į tris dalis, pagal pasaką mokytų ukinikų, niekiausias, nės per daug lauko lieka dyko ir užkrėsti jo ne galima nors pusėtinai. Jeigu lauką padalyti į keturias dalis, tada daugiaus galėsime pasėti javų, daugiaus gausime grūdų ir sziaudų, daugiaus iszlaikysime gvulių, daugiaus pasidarys mėsžlo, geriaus užkrėsime lauką ir t. t., žodžiu sakant — daugiaus bus isz lauko naudos.

Ant galo, musų ukinikas ne suszeria ir to paszaro, ką jis sziaudien gauna. Asz szneku apie sziaudus. Kiti sziaudus parduoda ir tuom jau tiesiog savę skriaudžia. Szimtus kapų kulių iszveža isz musų krasztu (Suvalkų rėdybos) į Prusus. Antrą, pas mus daug sziaudų nusimėto be reikalo. Jeigu krėsti į mėsžlą ruginius sziaudus ir vien tik sziaudus, tai mėsžlas iszeina labai brangus ir ne labai geras. Galvijams, kiaulėms — tai da nieko — bet arkliams netbutinai reikia pridėti da kitko: labai gerai tinka durpės, juodžemė, medžių lapai, spalei linų ir visokios szaszslavos. Jeigu krėsti ne vienais sziaudais, ale pridėti da juodžemės, durpų ar ko kitko, tai traszos daugiaus lieka, nės žemė greicziaus ją sutraukia į savę, nėg sziaudai.

Penėjymas galvijų bulvėmis.

Jaigu szerti galviją bulvėmis, tai jis labai greit tunka, ir musų ukinikai bulvėmis daugiausei peni galvijus. Bet penėti galviją vienomis tik bulvėmis ne gerai. Reikia da apart bulvių duoti galvijui ir dikslai sziaudų, arba szieno. O prie to labai nandinga yra pridėti da daigtų turinezių savyje daugiaus baltymų, kaip tai žirnių, ar pupų. Labai daug bulvių duoti ne gerai, nes per tai gadinasi galvijo pilvas. Užtenka 20—30 svarų ant dienos, o jau daugiaus kaip 40—50 svarų ne galima duoti kad ir tikslai dikslam galvijui.

Labai gerai bulvias szutyti ir paskui sukąpojus jas maiszyti su akseliu (sieczka). Pavasari, įpacz kada bulvės pradeda leisti diegus, jos ne sveikos. Su diegais visai jų ne galima duoti galvijui. Reikia ne tikslai nuskabiti diegus, ale ir da iszmirkiti, arba szutiti. Abelnai, jaigu galvijas pradeda triesti, tai reikia sumažiti davimą bulvių, arba ant nekurio laiko visai palianti davus. Žalių bulvių, bulvių czielių, arba stambei snkapotų ne galima duoti, kad galvijas ne užspringtu.

Kaip palengviti kulyma dobilų?

Kuliant dobilus su spragilais, ar su mąszina, naudinga yra įmaiszyti į juos grūdų miežių.

Miežiai, maiszdamiesi tarp galvelių dobilų, padeda išmuszti iš jų grūdus. Priegtam da reikia tai-kytis kulti szaltoj, arba kada tikrai sausas oras. Atskirti paskui miežius nuo dobilų labai lengva ir galima su kiekviena arba (arpu).

Politika.

Maskolijoje tapo užtvirtiti didesni muitai ant užrubežinių fabrikinių išdzirbimų, del naudos maskoliszkų fabrikantų, idant tie galetu už išdzirbimus savo imti nuo zmonių didesnes prekes. To dar neužteko; bet ir geležinkelių tarifos (mokestis už pervežimą geležinkeliais) ant fabrikinių išdzirbimų, einanczių iš Lenkijos ir Lietuvos į Maskoliją, tape padidžitos ant $\frac{1}{3}$, — tarifos nuo Moskvos į musu krasztą pasiliko senosios. Tokiu budu, fabrikantams musu krasztu apsunkino išzvežimą jų išdzirbimų į Maskoliją. Už tokį pasielgimą Vokietijoje geležinkelių tarifos ant grūdų einanczių iš Maskolijos teipjau tape padidžitos — užtatai preke musu javų dar labjau nupuole. — Iš kitų atsitikimų czionai galima pamineti tiktai išsiuntimą sunaus ciecoriaus del pasi-važinėjimo į svetimas vieszpatastes. Atlanke jisai Austrijos ciecorių, kur tapo labai szirdingai priimtas ir keliauja toliau iki Indijų.

Vokietijoje, tarp kitų atsitikimų, pagal nurodimą jauno ciecoriaus, Berlyne, mokslo užziūrėtojai susirinkę, dirba dabar naujus įstatimus del mokslinczių. Ciecorius, pats perejas drauge su kitais tas mokslinczas, savo kalboje nurode ant silpnų pusių mokinimo. Nurode ant ne naudingumo mokinamos szindien gimnazijose lotiniszkos ir graikiszkos kalbų, kurių nieks ne vartoja, nors mokslincziose jos daugiau valandų užima moki-tiniams. Ciecorius nurode, kad geistina yra, idant vietą mirusių kalbų užimtų kalbos gyvosios ir vokiszka, kad daugiau mokytų teviniszkos istorijos ir idant vaikams lankantiems gimnazijas mažiau davinėtu darbų namieje. — Kalba czionai apie suszakimą į Berlyną kongresą draugingų Vokietijai vieszpatszczų del pasikalbėjimo apie visokius jų reikalus. Rengesi susivažiuoti po ministerijų perdetinį: Austrijos, Vokietijos, Italijos ir Anglijos; Maskolija ir Francuzija, kaipo nedraugingos augszcziau minetoms vieszpatastėms, į kongresą užpraszi-tos ne busenczios.

Francuzijoje viskas subrazdejo iš priežastės atsiti-kusio Pariziuje nuszovimo hotelije buvusio perdetinio maskoliszkos ciecoriszkos sznipukų kancelarijos — gene-rolo Scilverstovo, kurį muszove koksai lenkas Padlewski. Sznipukų niekur ne kenczia; atsitikimas tasai ne butu pats iš save taip labai svarbus, svarbumą atsitikimo darosi tiktai iš to, kad užmusztasis buvo maskolius. Francuzai vokiecių sumuszi 1870—71 visame savo gyvenime vienos tiktai mislies prisilaiko, idant nors su pagalba velnio galėtu vokiecziams atkersziti — bet, kad išzėmus Maskolijos, jokių draugų ne randa — delto laizytu jie ir purvinas kojas kiekvieno iš Mas-kolijos atsiusto, idant tiktai iš czionai pagalba už-sipelnyti, nes vieni dėl atkerszijimo per silpni yra. — Idant patikti savo vienatiniams draugams, stengiasi dabar francuzai megdzioti maskoliszkus draugus ir kituose atsitikimose: Maskolijoj tankei atsitinka va-gystes pinigų bankuose jų užziuretojais — tas pats dabar vis tankiau pradeda atsitikti ir bankuose Francu-zijoje. 27. diena Lapkriczio prapuole p. Rayno, per-detinis Banque d'Etat, paglemžęs su virszumi 3 mi-lijonus frankų.

Italijoj rinkimai tautos pasiuntinių į parlamentą išpuole sutinkancziai su noru szindieniszko ministerijos perdetinio p. Krispi. Deltogi Italija savo politikoje pasiliko ir toliau susidraugavojus su Vokietija ir jos draugais. —

Portugalijoj didinasi tvirtibė republikaniszkos par-tijos, norinczios, išzviljus karalu krasztas pastotu republika, be karaliaus, su iszrinktu nuo tautos perdetiniu val-džios. Išzviljimas pereituose metuose Brazilijos ciecoriaus, gimines szindieniszko Portugalijos karaliaus, buvusios pirma portugaliszka kolonija apgivetą tos paczios kil-mes tauta, sujudino ir republikaniszka partiją paczioje Portugalijoje. Prisidėjo prie to dar sutartis padaryta su Anglija, padalinanti žemes Pietines Afrikos tarp Anglijos ir Portugalijos. Pagal tą sutartę, dangel plotų žemes perejo po valdžę Anglijos, kas gyventojams Portugalijos ne patiko, už ka jie kaltina savo karaliu, kad jo valdžia nenorėjo nuo Anglijos iszdereti geresnių del portugali-jos iszlygų.

Holandijoje numire karalius, palikęs mažą dukterį tiktai; deltogi czionai apszaukta tapo rejencija; vardu dukters pildys valdžę naszle karalienė. Atskirta nuo Holandijos, prie pat Francuzijos rubežiaus, yra Kuni-gaiksztiste Luksemburg, prigulinti Holandijai, turinti apie 300 tukstanczių gyventojų, kuria laike kares Vo-kietijos su Austrija 1866 m. Napoleons norėjo užimti del Francuzijos, bet ne iszdrišo. Pagaltiasas, kunigaik-sztystėje moterys ne gal vieszpatauti, o kad miręs ka-ralius ne paliko sunaus, taigi kunigaiksztyste pereina po valdžę vokiszko kunigaiksztizio Nassau ir tokiu budu plotai ir gyventojai Vokietijos be kraujo praliejimo pasididina.

Turkijoje iš priežastės paskirimų pravoslaviszko viskupų del Bulgarijos, atsitiko nesutikimai tarp Sultano valdių ir Konstantinopoliaus pravoslaviszko patrijarcho. Patrijarcha iszdave paliepiamą uždarinėti visas pravosla-viszkas bažniczias Turkijos. Maisztai ormenijoj kila; gyventojai prispausti užpuoldinejimų kurdų razbainjkų, nerasdami teisibes pas savo valdžias, siuncze skundus svetimoms vieszpatastėms, praszydami jų užtarimo. Lab-jausiai Anglijos laikraszczuose atsiranda straipsniai nurodanti ant baisaus padėjimo Ormenų Turkijoje. Valdžios Turkijos, turbut, noredamos idant apie visokias jų neteiszybes svetimi negaletų nieko dasiziniti, apgarsino, kad pradēsenczios vaikti laukan iš Turkijos gyvento-jus svetimų vieszpatszczų.

Szeicarijoj maisztai, koki buvo pakylė Tessino kantone, bene pasibaige. Batalijonai koki buvo ten nusiusti del apstabydmo maiszto, kaip paskutinaį garsą iš ten ateinanti pranesza, busę paleisti; dabar jau, kaip pranesza, juos iszveda iš maisztu apmito kantono.

Chinuose atsitiko baisus upių iszliejimai. Kaip iš tenai ateina žinios, apie 8 milijonai gyventojų lykosi be stogo; daugelis vandenije nužudę turtus badu mirszta. Už visą atsitikusių nelaimę tamsus žmones kaltina apsigyvenusius czion krikszczionis, krikszczio-niszkuš missjonorius ir gyventojus svetimų vieszpatszczų. Iš Tientsino pranesze, kad czion buvo užpuoli-nejimai ant namų europiecių, atsitiko ir iszpjojimai esanczių po apgyvenimu Francuzijos katalikiszko misijų. — Parubežius nuo Maskolijos stengiasi apstatyti kereivisz-komis kolonijomis. Valdžios Chinų duoda savo karei-viams ginklus ir žemę parubežiuose nuo Siberijos ir Kuldžos ir tokiu budu rubežius nuo Maskolijos apstato kareiviais. Maskolija tuose krasztuose ne tur daug karumėnes, nes ji reikalinga del apstatymo rubežių no Vokietijos ir Austrijos, o czia rubežius nuo Chinų tęsesi ant 12 tukstanczių viorstų kur ne buvo jokių

beveik kelių. Idant siek tiek apsaugoti savę nuo užpuolimo Chinų, Maskolija stengiasi dabar praveisti geležinkelį iszilgai visos Siberijos. Ilgis geležinkelio, nuo Tiumenio iki Vladivostokui ant Tykojo Oceano, išsienas 6000 viorstų. — Pas Chinus daugiausiai yra vokiszkų ir angliszkų aficierų; taip kad atsitikus kareiu su Vokietiją, greičiausiai ir Chinų rubežiai nepasiliks pakajuje.

Suvenytose Valstijose sziaurines Amerikos ant pirmos vietos stovi užgirtas užmanymas Mak Kinleyo, uždedantis neiszpaskytais dideliu maitus ant visokių svetimų, iszdirbimų, ateinanczių į Ameriką. Per užgirimą szito užmanymo, daugelis fabrikų Francuzijoje, Vokietijoje ir Anglijoje turėjo apstabyti darbą. Bet tasai užmanymas suartino Europos vieszpattytes del apsiginimo nuo neteisingumo jo. Europoje taresi užmoketi Amerikai uždraudimu įvežimo kvieczių į Europą isz Amerikos; fabrikinių-gi iszdirbimų isz Amerikos į Europą eina labai mažai. Tokiu budu visa nenauda minėto užmanymo, ginanczio tiktai reikalus kelių tukstanczių fabrikantų, atsikreiptų priesz milijonus žemdarbių, kurie, neturedami kur pardavinėti vaisių žemes darbo, turėtų ar paliauti ją apdirbinėja arba dideliai apdirbimą sumažinti. Užtatai javai Europoje turėtų pabrangti iszemus gal Maskolijos, kuri savo maitais, ginancziais reikalus fabrikantų turinczių fabrikus apie Moskvą, negalėtu laukti nuo svetimų vieszpattyteczzių palengvinimų del jos grūdų. — Suvenytose Valstijose priesz valdžias pasikėlė raudonskuriai Indijonis Dakatoje ir kitose jų apgyvėtuose krasztuose: prasidejo deginimai turtų baltveidzių europiecių. Priesz juos iszsiusta armija, atsitiko jau ir musziai. Pagal nuomonę kareiviszkų užziurėtojų, del apmalszinimo pakilusių Indijonų reikes apie 100 tukstanczių kareiviu. Maiszta kilo isz priezastės, kad valdžių agentai, atimdami žemę nuo raudonskurių, visiszkai juos skriaudė — net įbadą į stumė.

Gromatnyczia.

Ukinikui isz Lietuvos. Tiesa, straipsniai apie mėslius susipainiojo. Straipsnys, patalpitas 6 num. „Ukiniko“ („Apie žmogaus mėslią; apie srutas, paukszczų iszmetas ir pelenus“) buvo prirengtas del 5 num., o patalpitas 5 num. („Pramanyti mėsliai, užturtintieji koki-nors maitų“) del 6 numero. Paimė tokios pačios ne isz priezastės: ruszejo ir rėdystės, bet tiktai delto, kad straipsnys, parengtas del 5 num., vėliaus žigune (paeztu) atejo už tą, kuris buvo paskirtas del 6 num. Jai kas skaitys straipsnius apie mėslius, tai, perskaitys isz pirmutinių keturių numerių, tegul skaito isz 6 num., o paskui jau isz 5 ir ant galo isz 7 num., nes kitaip jis visko prigulincziai nesupras.

Raszejams. Palioviau gavęs del Ukiniko: „Politiką“ ir „Žinios isz visur“.

Visiems. Rėdyste, persiprašidama, duoda žinia, kad paskutineme laike, gromatos atejusios pas mus ant antrašo Vogelio ne tapo mums isduotos ir sugrįžo atgal iš kur buvo siųstos, nes Vogelis is Tilžės iskeliauo.

Apgarsinimai.

Tilžeje isėjo ir gaunamas už 5 kap. rėdystėse „Varpo“ ir „Szviesos“

Lietuvos Ukininku Kalendorius,

kureme patalpiti pamokinimai: apie pagerinimą ir apziurėjimą pievų, apie mėslius, žinios kaip apseiti idant gauti paskolinimą iš Ukisko Banko del pirkimo žemes ir daugel visokių rodų del musu ukinikų, ne kalbant jau apie pasaką ir dainas, kalėdų giesmę su natomis ir t. t.

Turgavietes.

Žiema verczia žmones pasirūpiti apie duoną ant žiemos. Delto ir reikalavimas javų buvo didesnis. Pardavėjai ir augitojai, žinodami apie tai, daugiau jų ir priveže, per tai, nors reikaulanta buvo daugiau, bet daugiau ir atsirado; isz tos priezasties prekes pasiliko mažai persimainusios, tiktai preke kvieczių užrubežiuose pakilo. Didesnis buvo reikalavimas ir musu miestuose ir miesteliuose — nes keliai ne per geri: rogių kelio dar nera o vandeniui upių jau pasinaudoti ne galima. Prekes javų buvo:

Kviecziai: New-Yorke 109—112, Londone 109—116, Marsylijoje 108—112½, Berlyne 99½, Karaliaucziuje 99½—102, Dancige 100½ už pudą; Tilžeje 8.50—9 mark, Klaipėdoje 7.20—7.50 mark už szepelį; Varszavoje 570—615 kp. už kartį.

Rugiai: Londone 89, Berlyne 94, Karaliaucziuje 80, Dancige 80—82 už pudą; Tilžeje 7.20—7.60 mk., Klaipėdoje 6.50—6.80 mk. už szepelį; Varszavoje 435—480 kp. už kartį; Rygoje 77—78, Liepojuje 78½ už pudą; Peterburge 680—700 kp. už czetv.

Avižos: Londone 79—110, Marsylijoje 79, Berlyne 69—73, Karaliaucziuje 64½ už pudą; Tilžeje 5.40—5.60 mk., Klaipėdoje 2.90—3.20 mk. už szepelį; Varszavoje 225—285 kp. už kartį; Rygoje 57—70, Liepojuje 61—71 už pudą; Peterburge 410—420 už czetv.

Miežiai: Londone 75—78½, Marsylijoje 72, Berlyne 80—88½, Karaliaucziuje 73½, Dancige 74½ už pudą; Tilžeje 6.40—6.70 mk., Klaipėdoje 4.50—4.80 mk. už szepelį; Varszavoje 400—425 kp. už kartį; Rygoje 62—77, Liepojuje 63—73 už pudą.

Žirniai: Tilžeje 8—8.50 mk., Klaipėdoje 6—6.50 mk. už szepelį; Rygoje 110—119, kp. Liepojuje 111—115 už pudą; Peterburge 950—1100 už czetv.

Sėmenys: Tilžeje 18 mk. už szepelį.

Linai: Klaipėdoje 24 mk. už centu.

Medžių prekiba, pasibaige nes Nemunu del siuntimo į užrubežius jau siuntinėti ne galima. Tilžeje ir Klaipėdoje perka tiktai malkas, mokedami po 46—50 mark. už 10 □ mtr.

Prekia svetimų pinigų: angliszkas funt sterling 8 rs. 67 kp., vokiszka markė 42.18 kp., francuziszkas frankus 33.85 kp., Austrijos guldens 75.50 kp., Amerikos dolars 1 rs. 70 kp. Parubežiuose Prusų už popierinį rublį mokedo po 2 mk. 35—37 fenigų. Auksinis pusimperijolis 6 rs. 86 kp., rublis sidabrinis 1 rs. 10 kp. mainant ant popierinių; rublis popierinis 72.90 kp. mainant ant aukso.

Praneszame, kad nuo naujų metų

„Szviesa“,

pigiausias laikrasztis, iszeinantis Tilžeje, taip-gi jau priims prenumeratą ir isz Maskolijos. Ant visų metų isz augszto užmokant tas szaunus laikrasztis kasztuos isz viso tiktai 2 r. 50 kap. pristatant, akuratiniai iki namų uždengtose gromatose. Į parubežį prisiuncziant — užteks ir 75 kap., o ant vietos galima gaut dar pigiau. Prenumeratą ant 1891 metų „Szviesos“ redakeija pradeda priimt nuo 15 dienos szio mėnesio.

Į Ameriką „Szviesa“ nuo naujų metų kasztuos 2 markių.

Siųsdami pinigus, arba rankraszczius, arba ir szaip gromatą raszydami į „Szviesos“ redakeija padekit szitoki adresą:

A. Quandel,

Tilsit (Ostpreussen), Hohe Str. 6.